Képes Vasárnap

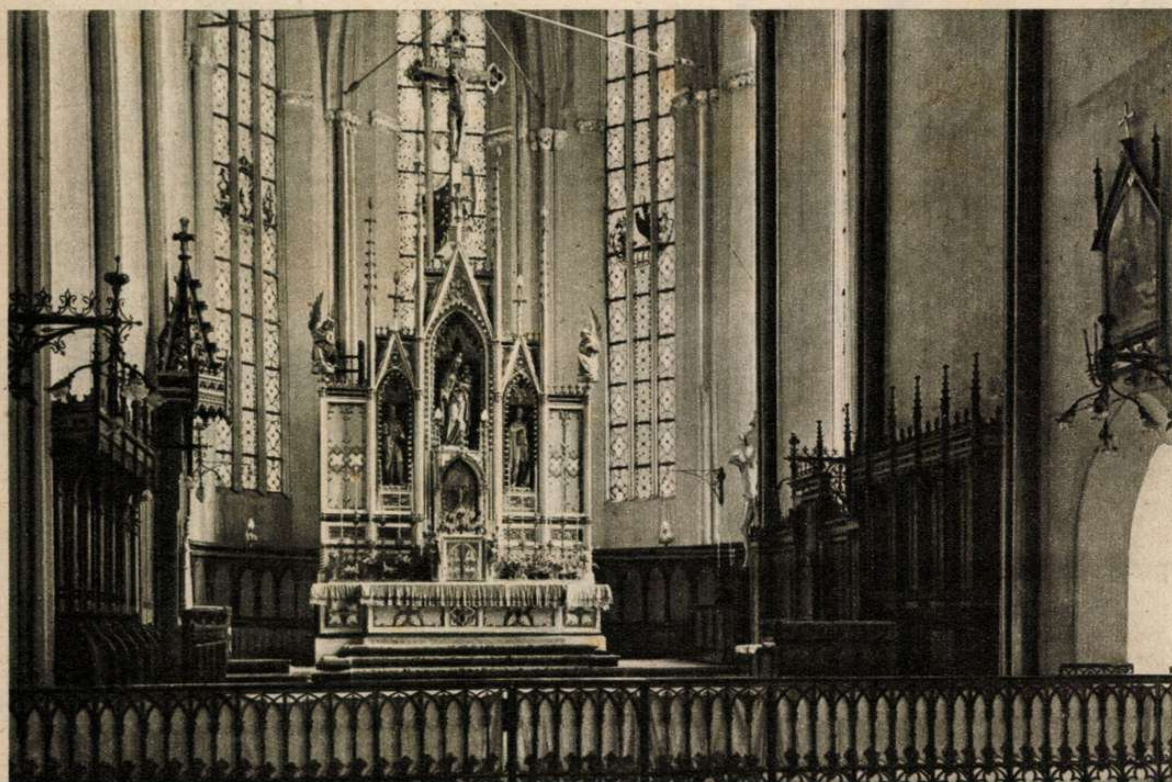

20 fill.

32. szám. 1940 augusztus 11.

Mátyás király szobra Kincses Kolozsvár főterén
A szobron ma még románnyelvű felirat van . . .

Kolozsvár: a Szent Mihály-templom.

A Szent Mihály-templom főoltára. — Alsó kép: a kolozsvári szinház.

Szép város Kolozsvár . . .

Irta: Keéky István

Vannak bizonyságadó, csodálatos városok, ahol kövektől, öreg fáktól tanulhatsz históriát és belehelheted a poézist. Szembetündöklik veled fajtád lélekképe, tisztán, mint a nyugodt tótükörbe beragyogó telihold.

...Nekünk is volt csodavárosunk. Ma „Cluj"-nak hivják, de nekünk örökkön-örökké Kolozsvár!

Ha éjszakájának csendjében megálltál az Óvár ódonságában, ugy neszelted, hogy Mátyás bölcsőházából, vagy a Bornemisza-kuria felől vaspáncélos vitézek lépnek elébed. A franciskánusok klastromablakából kiremegő vékony fényecskére nézve kerested csuklyás barátot, aki iniciálét rajzol elmélyedve a foliánsra. Találgattad, hogy melyik a cellaablaka Miklós mesternek, a firenzei hires dominikánusnak, Hollós Mátyás nagy humanistájának.

A Házsongárd alatt, a temető felől székely balladák elevenedtek elibéd s a Farkas-utcán át, a Bethlen-bástya felé Kőmives Kelemen, Kádár Kata, Ajgó Márton árnyai suhantak nyomodban.

A kincses város, a „civitas primaria" igaz és hüséges kifejezője volt Erdély históriájának, lelkének, zengéseinek, lobbanásainak. Az élet szineivel és az átmenetek félredobásával... Gounod, Erkel, Verdi muzsikája áradt a Hunyadi-téri gyönyörü szinházból s odább néhány száz méterre: a Zápolya-, a Külmagyar-, a Cserhalom-utcán hajnalfát tüztek kedvesük ablaka alá a legények. Bánkbán nagy elborulásával egy időben talán vér omlott a hóstáti kiskocsmákban...

Székely legények, nyikómenti s kalotaszegi széplányok esti nótázása idehozta a Hargittát, a Sebes-Körös futásának muzsikáját. Ide jött minden, ami Erdély volt és magyar!...

*

Felvinci György, a pajkos pennáju torockói unitárius rektor, valamikor a XVII-ik század végén tréfás kádenciákat irt a kincses városról.

„Ritkán kellő hives szellő fú téged Kolozsvár
Csak Kisasszony s Jakab közt van tebenned egy kis nyár,
Kül ézeken, tul és innen ködmönt le ne vess bár,
Görgény háta, vagy Kalota hevet tőled elzár."

Nagy igaza volt a torockói rektornak. Széljárásos, hideg a kincses város időjárása. De annál melegebbek itt Isten kályhái: az emberszivek. Ezt a várost csak megszeretni lehetett. „Kolozsvár lakóit kell ismerni, hogy azt szépnek találjuk..." — igy ir a városról Jósika Miklós „Abafijában". Igy is van. Duna s Tisza mellől, aki idekerült s néhány esztendeig itt is élt, lélekben erdélyibb lett a született erdélyinél. Sokszor mondták ezt s büszkék is voltak rá a kolozsváriak. „Nem volt annál kellemetesebb lakás Erdélyben..." — ezt mondja a kincses városról Szamosközy István is a XVI-ik század históriairója. Valóban Kolozsvárt nem a hatalom tette „civitas primariává", hanem a szellem s népének lelki melegsége...

*

A Zápolya-utcában talált honfoglalási leletek bizonyitják, hogy már a vezérek korában megszállott magyar hely. Kolozsvárt városi kiváltsággal V. István ruházta fel 1270-ben. Zsigmond király váltságait adja számára.

János Zsigmondtól fogva Kolozsvár lett az erdélyi magyar kultura tüzhelye s az maradt a Gyulafehérvárott székelt későbbi

fejedelmek idején is. 1791-től kezdve állandóan Kolozsvárott voltak az erdélyi országgyülések.

Világitó neve van a históriában. Itt született 1440 február 23-án Hollós Mátyás királyunk, Kolb István kolozsvári polgár óvári házában. A nagy király mindig szeretettel emlegette, hogy Kolozsvárt született s az óvári házat örök időre minden közteher alól mentesitette. 1888-ban emléktáblával jelölték meg s falai közt az Erdélyi Kárpát Egyesület és ennek muzeuma nyertek elhelyezést.

Nagy történelmi események füződnek a Szent Mihály-templomhoz. Falai közt tette le Bocskay István a fejedelmi esküt s itt ravatalozták fel, mint a város nagy szülöttjét, amikor koporsóját Kassáról Gyulafehérvárra szállitották. 1613-ban Bethlen Gábort itt kiáltották ki Erdély fejedelmévé.

Messze hires volt mint kézmüves város is. Már a XV-ik században tizenhat céhe volt s később jóval több.

A legelőkelőbb céh az ötvösöké volt. A kolozsvári arany-, ezüst- és drágaságmiveseknek hire volt Sztambultól Rómáig és a német fejedelmi udvarokig. 1453-tól a XVII-ik század végéig több mint 400 kolozsvári ötvös nevéről maradt fenn összeirás. Ezeknek nagyobb fele mindig magyar volt s magyarok voltak a hiresebb mesterek is.

Kolozsvár igazi kincsességét azonban a tudományban való haladás és az érte tett áldozatok jelentették. Ezek tették Kolozsvárt magyarrá. A szász születésü Heltai (Helth) Gáspár alapit tüzhelyet nyomtató-műhelyével a magyar kulturának. A XVI. és XVII. században Magyarországon Kolozsvárt nyomtatják a legtöbb könyvet s Tótfalusi Kiss Miklós mester neve tündöklő szin a magyar művelődés történetében.

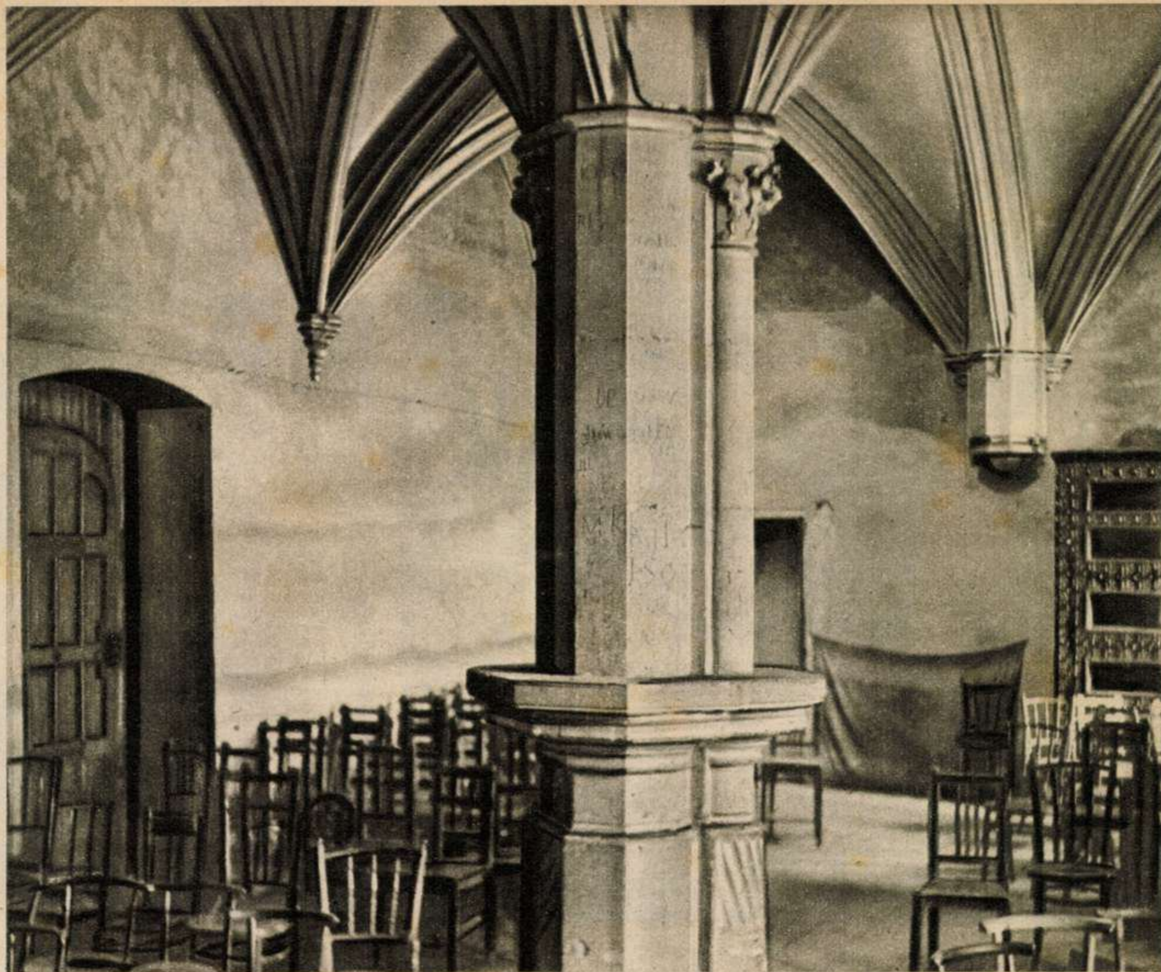
Kolozsvár 1791 után válik Erdély igazi fővárosává. Bánffy György gróf kormányzó fényes udvartartásával Kolozsvárra vonzza Erdély főnemeseit és történelmi nemes családait, s ezek itt egymásután palotákat épittetnek. Ettől fogva innen indul ki minden nemzeti törekvés. 1791-ben az erdélyi országgyülés törvénycikket terjeszt fel egy „Magyar Nyelvmivelő Társaság" alapitása iránt s Bánffy György 1792-ben „Kézirások Társasága" néven tudományos társaságot létesit s ezzel egyidőben Wesselényi Miklós megteremti a magyar szinészetet.

1834-ben Brassai Sámuel szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal meginditja a Vasárnapi Ujságot s 1844-ben Döbrentey Gábor az Erdélyi Muzeum cimü folyóiratot. A ma is még álló városi vigadóban mondták ki 1848 május 29-én Erdélynek Magyarországgal való unióját. A képzőművészet terén is patinás multja van a kincses városnak. A XIV. században itt élt a hires képiró Miklós mester. Az ő fiai voltak Kolozsvári Márton és György testvérek, a XIV. század európai hirü képfaragói és bronzöntő mesterei.

A magyar városok közül Kolozsvár a leggazdagabb műemlékekben. A monostori külváros kálvária kápolnája az ősi kolozsmonostori bencés apátság szentélyének a maradványa. A 80 méter magas tornyu Szent Mihály-templom 1396-tól 1432-ig épült. Sekrestyeajtaját a XVI. századból származó gyönyörü faragványok diszitik. A XV. században épült az óvári ferences templom és zárda is. A klastrom csúcsives udvari folyosója s a faragványokkal diszitett refektórium s a templom üvegfestései gyönyörü magyar műemlékek. A reformátusok Farkas-utcai templomát Mátyás király és Báthory István erdélyi vajda a Kenyérmezőn megvert töröktől vett sarcból épitették.

Még a mult század közepén is egész sor reneszánsz ház volt Kolozsvárt s ma is több empire s ugynevezett erdélyi barokk ház van a régi Klastrom-, Buza-, Király- és Majális-utcákban. A paloták közül régi épitőművészeti becsességek a Monostori-uti Teleki-ház, a Mátyás király-téren a Rhédey-, Bánffy-paloták.

A házsongárdi temető a legszebb fekvésü temetője volt Magyarországnak. Itt vannak Apácai Cseri János, Szenci Molnár Albert, Kriza János, Brassai Sámuel, Szabó Károly, Erdély történetirójának sirjai.

A kolozsvári Szent Ferenc-rend zárdájának refektóriuma, ahol egykor országgyüléseket tartottak.

A Farkas-utcai református templom. — Alsó kép: a kolozsvári egyetemi templom.

Alsó kép: az egyetemi templom kapuja.

A román államférfiak, Gigurtu miniszterelnök és Manoilescu külügyminiszter a Fuschl-villa kertjében Ribbentrop német külügyminiszterrel.

Ribbentrop német birodalmi külügyminiszter a román államférfiakkal tárgyal.

Az igazság munkása

Hat évvel ezelőtt, 1934-ben, nagyot nézett a diplomaták kényes és a hagyományokra mindig sokat adó társasága, amikor az alig egy esztendős nemzetiszocialista Németország — a Harmadik Birodalom — egy uj embert küldött Londonba, Párisba és Rómába, hogy teljes megbizatással tárgyaljon az akkori legkényesebb nemzetközi kérdésekben. Ribbentrop Joachim nevét akkoriban még csak a német belső politikában ismerték, de a külpolitikában is egy csapásra a legjobb csengésü nevet küzdötte ki magának és nemzetének. 1935-ben, amikor mint Hitler külön meghatalmazottja nyélbeütötte a német-angol flottaegyezményt, az angol lapok már ugy irtak róla, hogy „a világ legelegánsabb diplomatája", ami a legnagyobb elismerés éppen az angoloktól. Később, mint londoni német követ, szinte halmozta a diplomáciai sikereket a német-olasz-japán antikomintern-egyezmény létrehozásával és az angolok akkor már nemcsak a kifogástalan szabásu ruháit ismerték el, hanem lelkesedéssel üdvözölték a német-angol barátság érdekében mondott beszédéért is. Nemsokára azonban heves szemrehányásokkal fogadták a gyarmati kérdésben hangoztatott felfogása miatt és őszinte aggodalommal fogadták a szigetországban a hirt, hogy 1938-ban a Harmadik Birodalom külügyminisztere von Ribbentrop lett. A világháborus vitéz frontharcos huszárfőhadnagy azonban — mert Ribbentrop eredetileg katona volt — sokkal nagyobb jelentőségü terveken dolgozott, mint külügyminiszter, sem hogy a kicsinyes csipkelődésekkel foglalkozott volna. Az emlékezetes Hitler-Schuschnigg találkozón már résztvett Ausztria sorsának intézésében és 1938 őszén kezdte meg az európai igazságtalanságok elleni hadjáratát. A szudéta-vidék visszaszerzésének előkészitése után, a bécsi döntőbiróságban való részvételével neve belekerült a magyar történelembe, most egy éve pedig a német-orosz megnemtámadási egyezmény megkötésével a világtörténelemnek is egyik legfőbb szereplője lett.

Mindezt csak azért kellett elmondanunk, hogy lássuk, ki az az ember, aki most egy uj európai rend alapjainak megteremtésekor a magyar igazság érvényesülése érdekében dolgozik. Dolgozik a szó legszorosabb értelmében, mert el kell ismerni, milyen hatalmas munka lehetett három nap egymásután három állam vezetőivel életbevágóan fontos kérdésekről tárgyalni . . . Kezdve a fogadás diplomáciailag előirt szertartásain, az érdemleges tárgyalásokig és ismét a szertartásos bucsuzásokig, a merőben ellentétes felfogásokat és elgondolásokat kiegyenliteni, mindez olyan diplomáciai produkció, amelyre csak a legkiválóbb diplomaták képesek.

Három napig egymásután román, bolgár és szlovák államférfiak adták egymás kezébe Salzburgban a már történelmi hirüvé vált Fuschl villában a kilincset. Három állam kormányférfiainak állásfoglalása találta meg a közös együttműködési alapot a Birodalom külügyminiszterének otthonában, hogy utána megpecsételjék a megállapodást az egy autó-órajárásnyira, az obersalzbergi magányában dolgozó Vezér és kancellár otthonában, a Berghofban. Szenvedélymentesen, a józan észre apellálva adja elő érveit Ribbentrop, de nem merül ki a régi diplomáciai iskola klasszikussá vált mondatszerkesztésében és nem sikkad el a szóvirágok és banális kifejezések áradatában annak a lényege, amit meg akar értetni. Ma már azok is kénytelenek elismerni rendkivüli diplomáciai képességeit és főleg gyakorlati sikereit, akik alig pár év előtt még lekicsinyelték. Azt az energiát hozta magával a diplomáciai életbe, amit eddig csak a legnagyobbaknál láttunk:

Gigurtu román miniszterelnök elbucsuzik Ribbentrop birodalmi külügyminisztertől. — Alsó kép: Ribbentrop üdvözli a Salzburgba érkező Filov bolgár miniszterelnököt.

A német külügyminiszter a bolgár államférfiakkal, Filov miniszterelnökkel és Popov külügyminiszterrel tárgyal.

Filov bolgár miniszterelnök, Popov külügyminiszter beszélgetnek a német külügyminiszterrel a villa kertjében.

Ribbentrop német külügyminiszter fogadja Tisót, Szlovákia államelnökét.

a fáradhatatlan sikerretörést, az emberismeretet és a helyzetek helyes mérlegelését.

Külsőleg ma is az a nagyszerü megjelenésü, magas, karcsu, jellegzetesen őszes-szőkehaju diplomata, aki módszereiben, felkészültségében, s a már veleszületett adottságaiban messze felette áll mindazoknak, akik az ellenfél külügyeit irányitják.

A salzburgi politikai napok izgalmait és élményeit végigélte a sok nagy eseményt látott város közönsége is. Nem is titkolt rokonszenvvel tisztelték a három állam vezetőit jó egy héttel megelőzőleg a városukon átutazó magyar kormányférfiakat, és mikor a számukra szinte ismeretlen, Salzburgban talán soha nem járt többi államférfiak érkeztek, az udvarias taps és fogadtatás kijárt mindenkinek. Salzburg város közönsége az utolsó esztendőkben maga is diplomatává vált: meg tudja adni a vendégnek mindazt a tiszteletet és külsőséget, ami rangjánál fogva megilleti. Most is megcsodálták az egyenruhás román minisztereket, szivesen üdvözölték a bolgár államférfiakat és udvariasan tapsoltak a szlovák állam vezérférfiainak is, de elfogulatlanul állapithatjuk meg, hol volt mindez attól a lelkes ujjongástól, amellyel gróf Teleki Pált és gróf Csáky Istvánt köszöntötték rövid salzburgi látogatásuk alkalmával. Itt megszünt a salzburgiak diplomáciai iskolázottsága, a rokonszenv érzése tuláradt a konvenciókon.

Hogy mi történt Salzburgban és a Berghofban, hogyan folytak a tárgyalások a Fuschl villában, arról legfeljebb külsőségekben számolnak be a képek, a jól iskolázott államférfiak arcáról nem lehetett leolvasni sem a bizodalmat, sem a reményvesztettséget, egy azonban bizonyos, hogy az igazság a magyar igazság utját egyengette a Fuschl villa ura, aki most már másodszor szegődik munkásává a magyar boldogulásnak.

(sz. e.)

Tiso ellép a díszszázad előtt a salzburgi pályaudvaron. — Alsó kép: Ribbentrop a szlovák államférfiakkal, Tiso államelnökkel és Tuka miniszterelnökkel tárgyal.

Egy légitámadás költségei

A közelmult háborus eseményei teljesen igazolták azoknak a hadseregszervezőknek elképzeléseit, akik már régen hangoztatták, hogy a mai, modern háboru egyik legfontosabb harceszköze a repülőgép. Az sem kétséges azonban, hogy a repülőgép rendkivül költséges harceszköz.

Az idei angol légügyi költségvetés nem ismeretes, de az 1939. évi is rendkivül érdekes tájékoztatást ad arravonatkozóan, mit költött Anglia légifegyverkezésre. Az angol légügyi hivatal elmult évi költségvetése 205 millió fontot tesz ki kerekszámban, vagyis majdnem ötmilliárd pengőt! Ennek felét forditották uj gépek beszerzésére.

Olaszország 1940—41. évi költségvetésében a légihaderő fejlesztésére kereken 600 millió pengőnyi összeget irányzott elő. A német légihaderő költségvetése nem ismeretes, de nyilvánvaló, hogy abban is hatalmas összegek szerepelnek. Ennek szükségességét mi sem bizonyitja jobban, mint az a tény, hogy egy mai, korszerü vadászrepülőgép, teljes felszereléssel kettőszázezer pengő körüli összegbe kerül. Egy harci felderitő repülőgép épitése körülbelül háromszázezer pengőt emészt fel, de még ennél is drágábbak a távolfelderitő és bombázógépek, amelyek árát félmillió pengőre becsülhetjük.

Ez azonban még nem minden. A bombák és a lövedék sem mondhatók filléres holmiknak és ekkor még az üzemanyagot sem számitottuk.

A korszerü repülőgépek benzinfogyasztása naponta jelentős összegeket emészt fel. Egy vadászgépre százkilométerenkint átlag 50 liter benzint kell számitani. A fogyasztás tipusonként változik, de lényeges eltérés nincs a vadászgépek benzinszükséglete között. A többmotoros bombázó és felderitő gépek ennek kétszeresét, sőt háromszorosát is fogyasztják. Ez azt jelenti, hogy egy távolfelderitő repülőgép egyetlen teljes hatótávolságu utjára — ez ma ezeknél a gépeknél általában 2000 kilométer — két tonna benzint használ el.

A németek már az elmult hónapok alatt is, többször száz repülőgépből álló hatalmas rajokban jelentek meg az ellenség felett. E nagy repülőrajok egy-egy ilyen uton, egy husz vasuti kocsiból álló benzin- és olajszállitmányt fogyasztanak el. Ha tehát valamennyi gép épségben visszatér kiindulási helyére, az ilyen vállalkozás akkor is több mint százezer pengőbe kerül.

A hadijelentésekből láthatjuk, hogy a legcsendesebb napokon is élénk felderitő repüléseket folytat mindkét hadviselő fél. Eszerint tehát a háboru minden napja hatalmas mennyiségü benzint fogyaszt. Ide kell számitani az anyaországban a pilótakiképző táborok nagy benzinszükségletét.

Sikeres légiharc tehát nagy anyagi erőforrások nélkül elképzelhetetlen, mert a repülőgépgyártás, a pilótakiképzés, a nyersanyagok és az üzemanyagok megszerzése és állandó biztositása egyaránt igen nagy összegeket emészt fel és nemcsak katonailag, hanem gazdaságilag is igénybe veszi az ország erőforrásait.

Gáthi-Gräf Ernő.

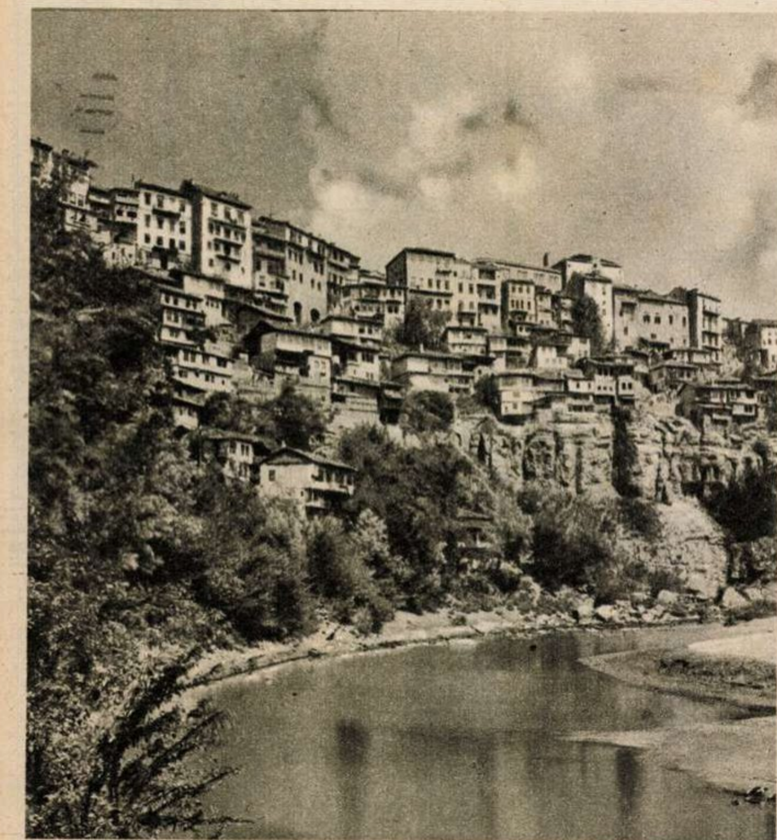

Boris bolgár király.

A Nevszki Szent Sándor-templom Szófiában.

Tirnovo, Bulgária egykori fővárosa. — Alsó kép: Preobrazseni kolostora Tirnovo mellett.

Bulgária

A velünk rokon, az ural-altáji ősnépből származó bolgár nép nagy, dicső, körülbelül ezeresztendős multra tekinthet vissza. A nép az V. században jelent meg először Európában, amikor Zeno keletrómai császár ezt a harcias törzset hivta segitségül a legrettentőbb germán törzs, a gótok ellen, akik roskadozó birodalmát végpusztulással fenyegették. A bolgár nép a következő században már megtelepedett a Balkánon s azt a tartományt foglalta el, amelyet a rómaiak Moesia Inferiornak neveztek. Iszperüch vezérletével 679-ben lépték át az Aldunát és igázták le az ott lakó szlávokat, akikkel az idők folyamán teljesen összeolvadtak. Iszperüch vezér birodalma Románia déli részét is magába foglalta. Később Krum kán uralma alatt a birodalom tovább terjedt s magában foglalta Magyarország keleti részét is. A magyarországi bolgár uralomnak Árpádnak Zalánon aratott fényes győzelme vetett véget. A bolgárok a magyar honfoglalás után délre szorultak, le a Havasalföldre és az Alduna tájára.

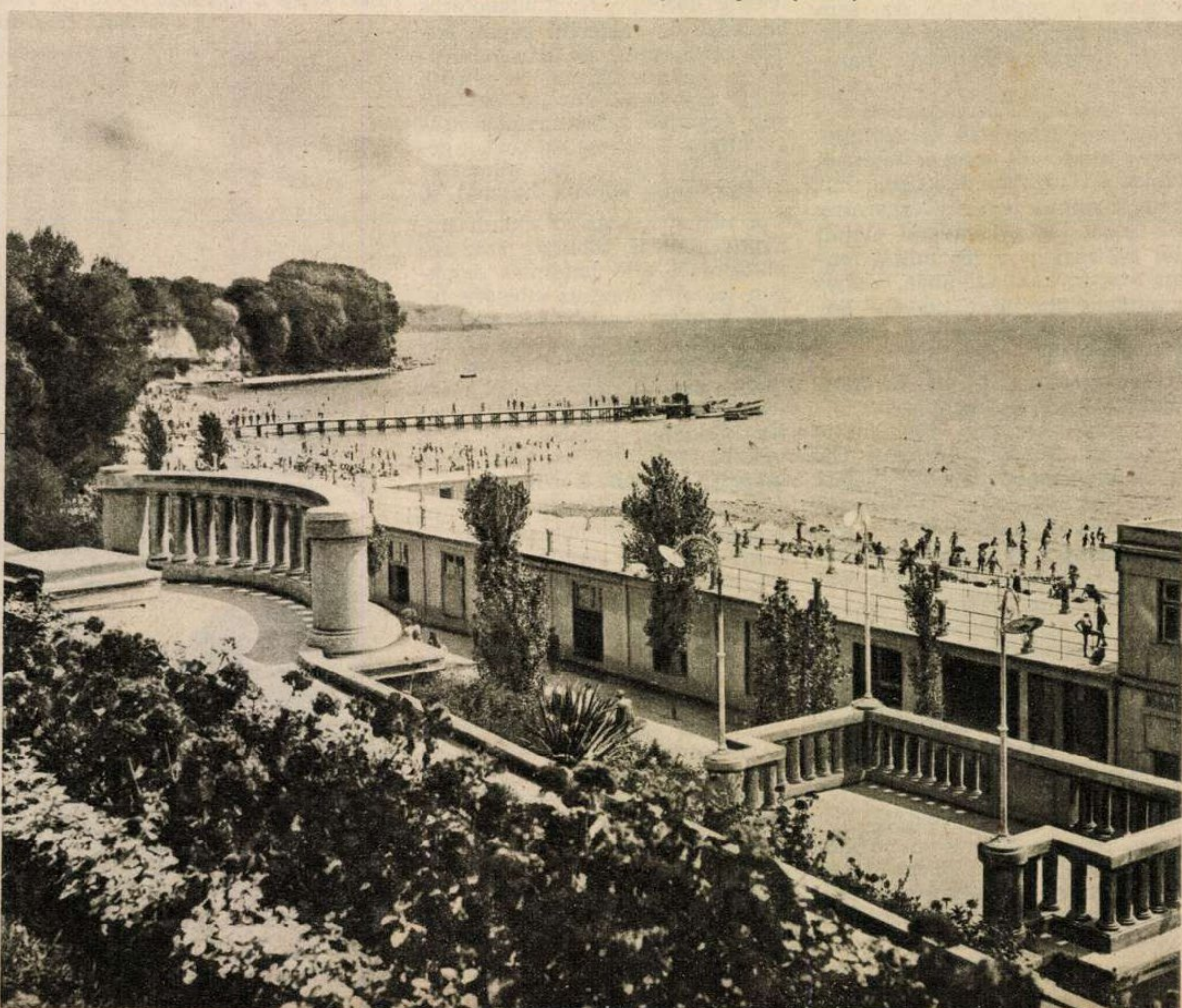
A nép Borisz kán alatt tért át a keleti keresztény vallásra és olvadt bele a bizánci kulturközösségbe. A birodalom tovább terjedt s legnagyobb kiterjedését Simeon (893—921) cár alatt érte el: határai a Fekete tengertől az Adriáig értek. A birodalomnak ez a fénykora azonban nem sokáig tartott: 971-ben az egész ország a bizánci császárság uralma alá került. A XI. és XII. század folyamán az országban a legteljesebb zürzavar uralkodott, s keresztül-kasul kalandozták a különböző barbár hordák, mint a besenyők, kunok, az örmények. A XII. században, Aszen János uralkodása alatt szilárdult meg ismét Bulgária. Ez volt az országnak Simeon cár óta a második fénykora. Aszen János Tirnovót választotta fővárosul, amely máig őrzi a középkori bolgár kultura számos emlékét. Bulgáriának ez a balkáni vezető poziciója István Dusán szerb király uralkodásáig tartott, amikor a szerbeké volt a balkáni vezetőszerep.

A Balkán népeinek függetlensége és többé-kevésbé háborítatlan nyugalma addig tartott, amig a szerdzsuk törökök be nem törtek Európába. A konstantinápolyi császárság, amelyet a történetirás minden idők legromlottabb és legkorruptabb intézményének tart, ennek az elemi erejü, harcias népnek nem tudott ellenállani, de nem tudtak ellenállani a balkán-népek sem. 1352-ben jutott át a hóditó török nagyhatalom a Balkánra. A katolikus Európát rettegés fogta el, Nyugat-Európa népei azonban ebben az időben a fenyegető egyházszakadással voltak elfoglalva. Zsigmond magyar király mégis jelentékeny hadsereget szedett össze és megütközött Bajazid szultánnal Nikápolynál. A fejlettebb, tökéletesebb és jobban vezetett török hadsereg Zsigmond király elavult rendszerü, középkori lovashadseregét szétverte és a nagy vállalkozás, melynek az lett volna a célja, hogy a törököt egyszersmindenkorra kisöpörje a Balkánról, kudarccal végződött. Hunyadi János és I. Ulászló magyar király várnai veresége (1444) megpecsételte Bulgária sorsát.

A török uralom, ugyanugy, mint később nálunk Magyarországon, csak pusztitott és semmit

Alsó kép: Várna, a Fekete tenger elegáns fürdője.

Jelmagyarázat

országhatár

vasutvonal

Bulgária jelenlegi (az 1919 nov. 27-én a neuillyi békeszerződésben megállapitott) határát vonallal jelöltük. A korábbi határok közül az 1878 márc. 3-iki (san stefanói béke) határnak a mai határtól eltérő részeit jelzéssel, az 1878 jul. 13-iki (berlini kongresszus) és az 1913 aug. 28-iki (bukaresti béke) határoknak a mai határoktól eltérő részeit pedig jelzéssel vontuk meg. A határjelzésekben levő évszám jelzi azt az időt, amikor azt a határt megállapitották.

0 50 100 km

sem alkotott. A fejlett, bizánci kulturáju bolgár nemzet egy alacsonyabb kulturkörhöz tartozó katonaállamnak uralma alá került. Ekkori feljegyzések szerint Belgrádtól Konstantinápolyig óriási pusztaság terült abban az időben, amikor a török megfészkelte magát a Balkánon. De a viszonylagos nyugalom mégis helyreállt, a Balkán nem vált harctérré olyan mértékben, mint Magyarország s a balkáni népek előtértek rejtekhelyeikről és tovább dolgoztak. A nyomasztó török uralom alatt a bolgár nép igen szivósnak bizonyult. Közben a török is legyengült. Buda eleste, majd Bádeni Lajos és Jenő herceg diadalmas hadjáratai után bebizonyult, hogy Törökország nem a legyőzhetetlen nagyhatalom többé. A török birodalom attól az időtől kezdve állandóan gyengült, hanyatlott és a balkáni népek lassankint visszanyerve nemzeti öntudatukat, emberibb életet élhettek. A bolgár nép vagyonosodása a XVIII. századra esik. A XIX. században, amikor a Balkán nemzetei közül a szerbek elsőnek megkezdték szabadságharcukat, már a bolgár népnek is fejlett nemzeti öntudata van és várta a felszabadulás óráját. A felkelések nem sikerültek. A XVII. századi nagy nemzeti felkelést a törökök vérbefojtották, de nem jártak sikerrel a XIX. századi nemzeti felkelések sem, amelyeket Levszki és Batev bolgár szabadsághősök szerveztek.

A bolgár nép számára csak a XIX. század második felében ütött a szabadulás órája. 1875-ben kezdődött meg a balkán-népek második nagy felkelése a török uralom ellen. Először Hercegovinában tört ki a lázadás, innét átharapódzott Boszniába, 1873 februárjában a bolgárok keltek fel a hozzájuk áttelepitett kaukázusi cserkeszek ellen. A szultán a felkelés leverésére fanatikus mohamedánokat küldött, akik vagy 15 ezer bolgárt lemészároltak és igen sok bolgár várost és falut felperzseltek. A törökök kegyetlenkedései egész Európát borzalommal töltötték el. A bolgár felkelést és a törökök kegyetlenkedéseit II. Sándor orosz cár arra használta fel, hogy a Balkán ügyeibe beavatkozzék. Többszörös jegyzékváltás után a cár türelmét vesztve 1877 április 4-én hadat üzent Törökországnak. A törökök kezdetben hősiesen védekeztek, de végre az orosz tulerő győzött s Ozmán pasa hadserege kimerülve, Plevnánál az egyesült orosz-román haderők előtt megadta magát. Gurko orosz tábornok győztes seregei 1878 januárjában már Rodostó előtt állottak, mire a szultán kétségbeesve békét kért.

II. Sándor cárnak nagy tervei voltak Bulgáriával. A sanstefanoi békében, melyet 1878 tavaszán irtak alá, Bulgária mint nagy állam támadt fel: csaknem visszakapta Simeon cárnak 950 esztendővel azelőtt megszünt országát. A bolgároké lett volna az egész Balkán, a Dunától az Égei tengerig, Szalonikival, Macedoniával együtt, a Kalkidike félsziget kivételével. A cár terveinek az 1878 juniusában összegyült berlini kongresszus vetett véget. Csak egy szerény kis ország maradt meg Sándor cár nagy Bulgáriájából.

A cár és az orosz imperialisták Bulgáriát ugy tekintették, mint lépcsőt Törökországhoz. A bolgár hadsereget a cár teletömte orosz tisztekkel. Fejedelemmé a cár Battenberg Sándor herceget, a cári család egyik rokonát választatta meg, akinek azonban nehéz kálváriát kellett végigjárnia. Az orosz erőszakoskodások ellen erős nemzeti mozgalom indult meg, melynek Sztambulov István, Bulgária egyik legnagyobb politikusa állott az élére s a mozgalomhoz csatlakozott Battenberg Sándor, a fejedelem is. Ezzel azonban maga ellen lázitotta a cárt és a szentpétervári kormányköröket. 1883-ban összehivták a szobranjét, a bolgár országgyülést, amely hallani sem akart Oroszország gyámkodásáról. Az orosz kormány azonban nem nyugodott, az oroszbarát katonatisztekkel és papokkal összeszövetkezve puccsot szervezett, Battenberg Sándort lemondatták és Oroszországba hurcolták. (1886 augusztus 11.) Az ideiglenes kormány elnökévé Sztambulovot választották meg, majd a következő esztendőben Ferdinánd Coburg-Koháry herceget hivták meg fejedelemnek.

Bulgária Ferdinánddal valósággal uj életet kezdett. Az állapotok természetesen nem lettek valami eszményiek, de Ferdinánd uralkodása alatt az ország igen sokat fejlődött. Pénzügyei a legrendezettebbek voltak 1914 előtt az egész Balkánon. Szófia, amikor Ferdinánd 1887-ben szinte kisérő nélkül odaérkezett, még kis, jelentéktelen falu volt és három évtized alatt százezer lakosságu csinos fővárossá fejődött 1914-ig. Az 1912—13-i balkáni háboruban a fejlett, pénzügyileg jól rendezett Bulgáriának oroszlánrésze volt. Ő vesztett és vérzett legtöbbet, de szövetséges társai összevesztek a zsákmányon s valamennyien rátörtek és a neki járó területekből sokat elvettek. Az ország, annak ellenére, hogy a balkáni háborukban kimerült, a világháboruban a központi hatalmak oldalán avatkozott be. A neuillyi békében a beavatkozásért ujabb területek elvesztésével bünhődött.

Bulgária Borisz király erélyes kormányainak vezetésével 1919 óta meglehetősen kiheverte a csapásokat. A nép ritka szorgalmas, becsületes, kitartó munkás. A bulgárság egyesiti magában az uralaltáji népek ősi erényeit, a katonai bátorságot, az államalkotó készséget, a szláv népek erényeivel, a háziassággal, az otthonszeretettel. Mindenki, aki a bolgár népet tanulmányozta, elismeri, hogy a Balkánnak legműveltebb népe. A balkáni szenny, rendetlenség ismeretlen Bulgáriában. Most, amikor a bolgár nép jogos igényei a határrevizióval részben kielégülnek, a bolgár törekvésekkel mindig rokonszenvező magyar nemzetet őszinte öröm tölti el.

Balla Antal.

*

A Bulgária és Románia között folyó előzetes tárgyalásokon, a kiszivárgott hirek szerint, Románia hozzájárult a Dél-Dobrudzsa néven ismert terület visszaadásához. Ezt a területet, amely Caliacra (4500 km², 166.588 lakós) és Durostor megyét (3226 km², 211.439 lakós) foglalja magában, 1878 juliusában adta a berlini kongresszus Bulgáriának, de 1913-ban, a második balkáni háboru után Románia elvette Bulgáriától.

Bulgária területe jelenleg . . .	.103.146 km²,	lakossága 6,077.939
Dél-Dobrudzsa	7.726 „	„ 419.612
A megnagyobbodott Bulgária:	110.872 km²,	lakossága 6,497.551

A san-stefanói béke (1878 márc.) kb. 150.000 km²-re tervezte Bulgáriát, 5 millió lakossal.

A berlini kongresszus (1878 jul.) Bulgáriát 96.000 km²-re szoritotta vissza, kb. 3.2 millió lakossal.

A Balkán-háboru előtt (1912) Bulgária területe 96.345 km², lakossága 4,337.500.

A Balkán háboruk után (1914) Bulgária területe 114.000 km², lakossága 4,767.000.

A Himnusz költőjének 150-ik születésnapja

Ezekben a napokban, amikor reménységünk és imádságunk áldozati lángjai magasan lobognak a magyar ég felé, ismét ránkvirradt egy nagy évforduló, a másfélévszázados fordulója annak a napnak — 1790 augusztus 8-nak —, amikor a szolnokmegyei Szödemeteren megszületett Kölcsey Ferenc. Ha rövid, de nagy példamutatásokban, tanulságokban és eredményekben oly gazdag életének nem maradt volna más öröksége az utókorra, csak a Himnusz, amelyet Erkel Ferenc zenéjével 1844 óta mint nemzeti imádságot énekel és tisztel a magyar, Kölcsey Ferenc akkor is egyike volna azoknak a nagyjainknak, akik örök időkre ott járnak nemzeti létünk élén. De — mondottuk — ez az élet egyike a legnagyobb példamutatásoknak, tanulságoknak a magyarság számára, amely legszebb erényeinek megtestesülését tisztelheti a borongó hangu nagy költőben, a művelt és európai magyarságu hazafiban, a meg nem alkuvó, elveit soha fel nem adó politikusban, a magyar irodalom lánglelkü uttörőjében.

Ha végiglapozzuk életének könyvét, tenger szenvedés, testi és lelki megpróbáltatások véreskönnyes fejezetei nyilnak meg előttünk. Kölcsey Ferenc életsorsa mennyire hasonló ebben annak a fajtának, a magyarságnak sorsához, amelynek talajából szakadt! És mennyire hasonló abban a szivósságban is, ahogy sorsának minden mostohaságával, megpróbáltatásával dacolva, végigküzdötte harcait, kiharcolta eszményeinek diadalát, lettek légyen ezek politikaiak vagy irodalmiak. És mennyire ősi magyar jellemvonás Kölcseyben, hogy mégis éppen belőle, aki a testi-lelki szenvedés, a reménytelen honfibánat költője volt, fakadhatott fel a Himnusz, amely mint a magyar hit és reménység lángoszlopa vezeti, immár századéve a magyarságot.

„Csekei remetének“ nevezi őt az irodalomtörténet és valóban egyike volt ő a legmagányosabb magyar lelkeknek. Saját bevallása szerint egyizben hét teljes esztendőn át nem mozdult ki udvarházából, amelynek kicsinyes környezete, mindennapi gondjai közül a művelt Nyugatra vágyakozott. Sohasem jutott tul Pozsonyon és szellemében mégis egyike a legeurópaiabb magyaroknak.

Remetei magányából csak akkor lépett ki, mikor a reformországgyülés összeült, ahol, mint Szatmár követe, legnagyobb hatásu szónoklatait mondotta el, olyan kérdésekről, amelyekkel sokszorosan megelőzte korát: a jobbágykérdésről, az egyenlőtlen adózásról, a magyar nyelv védelméről. Mégis, mikor a maradi ellenpárt jutott hatalomra vármegyéjében, inkább lemondott mandátumáról, semhogy ellenkezésbe jusson azokkal az elveivel, amelyeket végül mégis ezzel a meg nem alkuvásával sikerült diadalra vinnie. Amilyen páratlanok voltak férfiui, politikusi erényei, amilyen szilárd volt elveinek és eszményeinek követésében és szolgálatában, olyan mély volt lelki életében is. Kölcsey azonban mint gondolkodó volt korának legegyedülállóbb jelensége. Távoli tengerszeme az európai humanizmus nagy óceánjának, amely szellem az ő kora óta annyi nagy rokonszellemet adott a magyarságnak. Mikor meghalt, báró Wesselényi Miklós ezeket a szép szavakat mondta róla: „Nem közülünk való volt.“ És valóban egyedül állott korának magyarjai között, de egyedül álló példaképpen lebeg előttünk is, akik nemcsak az önmagával szemben is kérlelhetetlen, elveiért és eszményeiért következetesen harcolni tudó férfit, nemcsak a Himnusz költőjét, a nemzeti nyelv és irodalom uttörőjét tisztelhetjük benne, hanem azt a magyar férfiut, aki mindent, egész életét, munkáját nemzetének, nemzete megujhodásának és jobb jövendőjének szentelte.

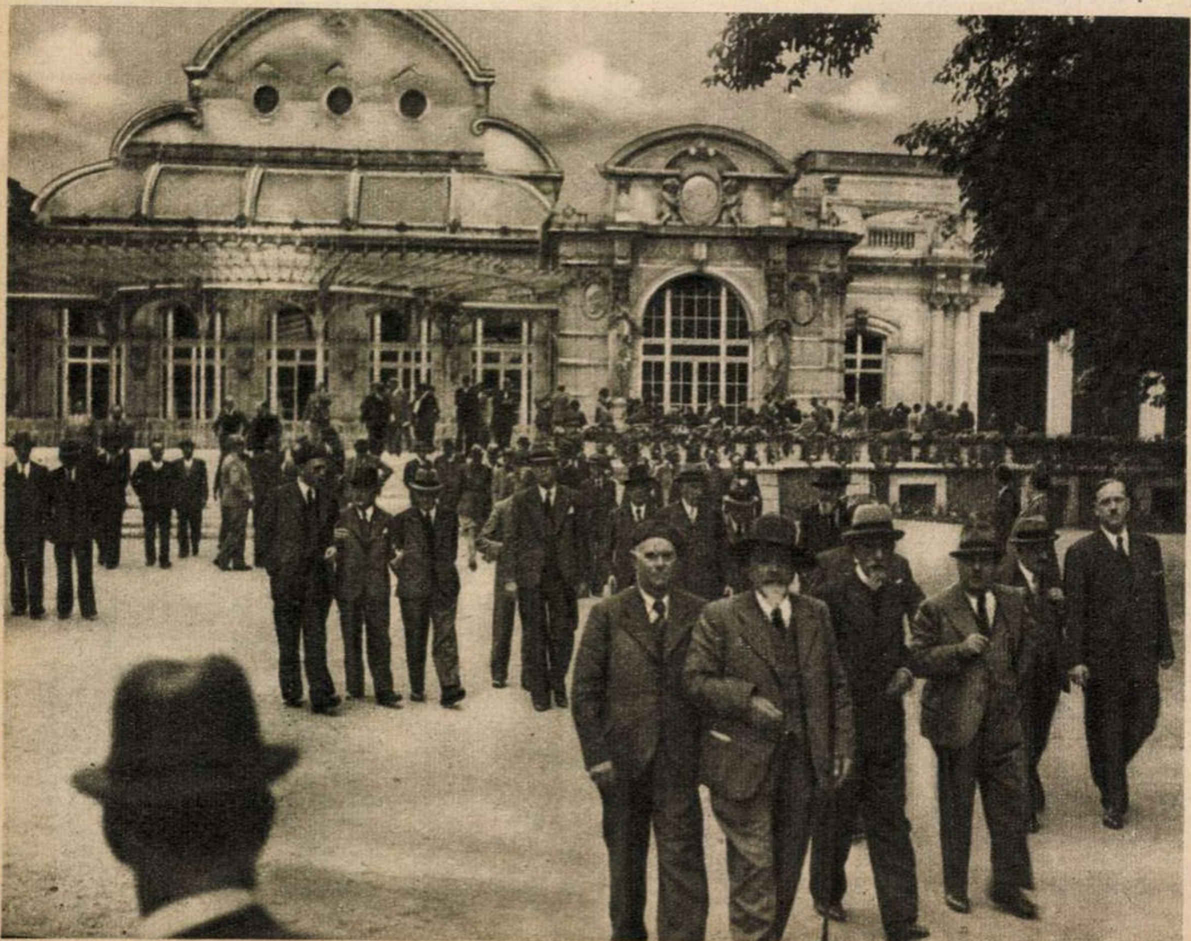
Kölcsey Ferenc.

Pétain marsall Vichyben a kormány élén egy hivatalos utjára megy.

Pétain és a francia kormány. — Alsó kép: a francia parlament jelenlegi székhelye, Vichy egyik fürdőépülete.

Vichy és a mai Franciaország

Vichy. Alig egy esztendővel ezelőtt, ha a francia polgár kiejtette e városnevet, az előkelő, nagyvilági üdülő- és szórakozóhelyre gondolt. Nem is gondolhatott másra e várossal kapcsolatban. Egy kicsit büszke is volt a középfranciaországi iparvidék nyugati szélén fekvő Vichyre. Valahogy mindenki tudta, hogy ebben a városban nem egyszer az egész világ ad egymásnak találkozót. Egész éven át nyitvatartott fürdői gyógyvizénél sokszor államfők és régi idők hadvezérei találtak gyógyulást. Nagy sétányán a pénz és a szellem arisztokratái sétáltak. Festői golfpályáján hercegek üzték kedvenc sportjukat. A hires Kaszinóban egész éven át zajlott a legelőkelőbb társadalmi élet. *Ez Vichynek a tegnapi arca.* Közben végigszáguldott Európán és Franciaországon a háboru apokalipsise. A francia nagyhatalom porbaomlott. A legyőzhetetlennek tartott francia hadsereg verve maradt a véres csatatereken. A régi Franciaország elpusztult, hogy romjain — talán — felépülhessen az uj. A háboru vihara Vichyből is kiüzte a régi rend képviselőit. Sétányain megszünt a jókedv és a gondtalanság. Kaszinójában és szórakozóhelyein elnémult a játék és eltünt a pompa. Vichy ezekben a történelmi időkben megkomolyodott. Ez a könnyed és vidám város lett maradék Franciaországnak a középpontja. A megfeszitett munka városa. A francia remények városa. Az aggastyán államfő: Pétain, innen irányitja népének életét. Ide néz ma minden francia. Innen vár kenyeret, munkát. Innen várja a jövőt. *Vichyben — az előkelő gyógyhelyen — ma az egész francia nemzet keresi a gyógyulását... Ez Vichy mai arca.* Erre gondol a francia polgár, amikor kiejti e városnevet: Vichy.

A legnehezebb államfői feladat, visszaadni egy népnek az öntudatát. Pétain és munkatársai ezt tartják legsürgősebb feladatuknak. Igen, de hogyan tegyék ezt, mikor számolniok kell azzal, hogy *kilenc-tizmillió francia hagyta el otthonát és az országutak vándorává lett? Franciaországot mindig ugy emlegették, mint a menekültek országát.* Az európai emigránsok egyik legfőbb állomáshelye Páris volt. Amikor a páriskörnyéki békék Európája bomlásnak indult, a politikai menekültek áramlása Franciaország felé csak fokozódott. Az elmult ősz folyamán nagy számban tüntek fel Franciaországban a kerülő utakon odamenekült lengyelek. Finnország menekültjei után megérkeztek a norvégok is. Azonban tetőfokra hágott a menekültek áramlása Hollandia és Belgium háboruba lépése után. Franciaország a menekültek országa lett. A belgiumi fegyverletétel és a dünkircheni véres vereség után megváltozott ez a helyzet. *A menekültek országából egyszeriben a menekülők országa lett.* A Daladier-vonal áttörése után Észak-Franciaország lakossága végtelen hullámokban özönlött a déli országrészek felé. A német hadak előretörése megállithatatlan volt s néhány hét mulva a párisi és páriskörnyéki megyék lakosai is kezükbe vették a vándorbotot. Egy irtózatos népvándorlás képe kavargott a franciaországi utakon, mindaddig, mig elhangzott Pétain marsall történelmi jelentőségü felhivása: „A harcot be kell szüntetni." A szörnyü hadigépezet a compiègnei fegyverszüneti tárgyalások után megállt. A menekülő és otthontalanná vált francia lakosság most már gondolhatott a hazatérésre. Vezetés, központi irányitás nélkül ez szinte lehetetlen. Pétain kormányának már az is maradandó érdeme lesz, ha a háborudulta ország lakosságát haza tudja vezetni elhagyott otthonába. Ez a munka már hozzátartozik az országépitéshez.

Nem lehet sikeres azonban az országépités, amig a nemzet és vezetői rá nem lépnek az önmegismerés utjára. Ugy látszik, az ősz Pétain tisztában van ezzel az igazsággal. Egyik rádióbeszédében nagyon mélyről hangzott a mea culpa, amikor ezt mondotta: „A francia nép nem vitatja, hogy kudarcot vallott. Minden nép ették már sikert és balsikert. Miképp fogadja ezeket: ebből kitünik gyengesége vagy nagysága. Az elvesztett küzdelemből levonjuk a tanuságot. A győzelem óta az élvezet felülkerekedett az áldozatosság szellemén. Többet követeltünk, mint amennyit megszolgáltunk." Ezek a szavak az uj francia szellem megnyilatkozásai. Ennek jegyében indult meg a belső ujjáépités. Mindenekelőtt módositották az alkotmányt. Pétain egy személyben köztársasági elnök és miniszterelnök is. Az államfőt széleskörü jogokkal ruházták fel. Az uj alkotmány az államnak szuverén tekintélyt biztosit. Kiirtják a francia parlamentarizmus betegségeit. Felismerték Pétain és társai, hogy mennyi veszély rejlik abban, hogy Franciaországban 70 év alatt száznál több kormány volt hatalmon. Szakit Franciaország a régi, hires Szabadság, Egyenlőség, Testvériség jelszóval és ennek helyébe lép a Munka, Család, Haza jelmondat. Uj utakon indul meg a gazdasági élet is. Franciaország elsősorban ujra mezőgazdasági és földművelő állam lesz. Természetesen uj társadalmi rend kialakitása is szükséges, amelyik vallja, hogy csak egy arisztokrácia van: a műveltség arisztokráciája és egy érdem: a munka érdeme. Szembefordul Pétain a nemzetközi tőke uralmával és a szocializmussal. Hangsulyozza, hogy a pénz csupán a teljesitmény jutalma lehet. Talán a legjellemzőbb a multtal való szakitásra, hogy julius 14-ike nemzeti gyásznap lett. Egyszóval a belső romok eltakaritása megkezdődött s lassan megindul az épités is. A francia politikai géniusz keresi az utat, hol és merre találhatja meg a jobb jövőt.

Nagy változás állott be Franciaország külpolitikájában is. Nemcsak katonai vereségéből következett ez, hanem vezetőinek személyéből is. Pétain barátja Francónak, Laval pedig közismerten olaszbarát. Elsősorban tehát a latin eredetü rokonnépek felé fordul az uj francia külpolitika. A Daladier és Reynaud által istápolt angolbarát politika el van ezzel temetve. Sokan megértik ma már Franciaországban, hogy akkor helyes a külpolitikai vonalvezetésük, ha összeköttetésbe lépnek a keleti hatalmas és erős szomszédnépekkel: Itáliával és Németországgal. Franciaország tehát most — az ébredés órájában — keresi az elhelyezkedést a kialakuló uj európai rendben. Berlin és Róma egyelőre tartózkodó álláspontra helyezkedve figyeli, milyen irányba fordul az uj francia külpolitika?

Francia menekültek vagyonukat egy autóra rakva hazatérnek.

A felrobbantott hid mellett, ideiglenes hidon szállingóznak haza a menekültek.

A nagy vereség után, amely csak részben katonai, másrészében erkölcsi, megindult tehát az ujjáépitő munka Franciaországban. Erre a munkára rátelepszik egy végtelenül sötét árnyék: a végleges békekötés. Mik lesznek a tengelyhatalmak feltételei, ma még nem ismeri senki sem. Azt mindenki bizonyosra veszi, hogy ez a béke kemény feltételeket fog tartalmazni, de igazságos lesz. A legyőzött Franciaországnak nem a gyülölet fogja diktálni a békefeltételeket. A tengelyhatalmak vezérei bölcsek. Az általuk létrehozott béke csak az igazság békéje lehet. Talán ennek a sejtése is hozzájárul ahhoz, hogy Franciaországban a háboru irtózatos pusztitásai után oly hamar megindult az épitő munka.

Egy bizonyos: Vichy megváltozott. Ha egész Franciaországban végbemegy ez a változás, akkor a vichyi forrásoknál meggyógyul a francia lélek és egy nagyrahivatott nemzet fogja megtalálni igazi helyét az uj Európában.

Bárd.

A tolvaj

Irta Hamvas József

Csillogó tavaszi tájékon futott a vonat.

Az étkezőkocsiban a fekete kávénál tartottunk. A fiatal asszony forgatta, nézegette cigarettáját, mielőtt rágyujtott volna. Azon töprengett, amiről beszélgettünk:

— Laocsénak igaza lehet, hogy a bün tulkivánkozás életünk lehetőségein. De azt hiszem, hogy valami más is.

— Ugy látszik, régebben foglalkoztatja ez a kérdés, hogy igy el tud gondolkozni rajta. Fiatal asszonynál ezt csak ugy lehet magyarázni, hogy valami történt vele, amivel nem tud nyugodtan elszámolni.

— Mire gondol?! — kérdezte.

— Semmi rosszra. Kisleány kora óta ismerem és az a meggyőződésem, hogy semmiféle helytelen dolgot nem követhetett el tudatosan.

— Ez az. És ha erkölcsi felháborodásában követ el az ember olyasmit, amivel azt hiszi, hogy jogos megtorlás?

— Ezt ugy mondja, mintha...

— Hallgasson meg, aztán itéljen.

— Kisleány korában is gyönyörködtem okos beszédében. Miért ne hallgatnám most még szivesebben?

És el kezdte mondani:

Akkor vidéken laktunk. Időnként feljártam Pestre bevásárolni. Urammal megtárgyaltuk a költségvetést és abban állapodtunk meg, hogy háromszáz pengőt költhetek.

Szakaszomban a vonaton ketten ültünk. Szemben velem igen finoman öltözött nő, előkelő szalónban készült ruhában, drága ékszerekkel. Egyikünk se érezte szükségét a megismerkedésnek. Olvastunk, hallgattunk, cigarettáztunk, kinéztünk az ablakon.

A nap erősen sütött. Kezdett átmelegedni a kocsiszakasz. A vonaton nem volt étkezőkocsi, a vizet kináló asszony poharából nem kivántam inni, azért, amikor a csatlakozó állomáson hosszabb időre megállt a vonat és lent friss sört kiabált a pincér, kimentem a folyosóra, megittam egy pohár sört szomjuságcsillapitónak. Egy darabig elnéztem a pályaudvar forgalmát. Mikor a vonat megindult, visszaültem a helyemre.

Előkelő utitársnőm elaludt.

Elnéztem ápolt, finom arcát. Valami rideg elutasitás látszott rajta még igy, álmában is. Ez az asszony nem sok örömet kaphatott környezetétől, de ő se adhatott nekik. Talán a sör is hatott, elérzékenyültem, amint utitársnőmet néztem.

Egyszerre eszembe jutott, hogy megnézem kézitáskámat, amit otthagytam az ülésen, mikor kimentem.

Kinyitottam. Elhültem az ijedtségtől. Kézitáskámból hiányzott a háromszáz pengő.

Elfogott a harag. Ez az előkelő, gazdagon öltözött nő arra vetemedett, hogy ellopja az én pénzemet!

Első felindulásomban lármát akartam csapni, de aztán lecsillapodtam és gondolkozni kezdtem. Ha megvádolom, nem tudom bizonyitani és még én kerülök bajba. A pénzemet meg nem kapom vissza.

Csüggedten, fásultan ültem. Pesten Józsi bácsiéktól kérhetek háromszáz pengőt, hogy az utam ne vesszen kárba, de ez az elveszett pénzzel együtt már hatszáz pengő és a következő hónapokban egyről-másról keservesen le kell mondani, hogy megint helyreálljon a háztartás pénzügyi egyensulya.

Szomoruságommal haragom keveredett. Gyülölettel néztem az előkelő asszonyra. Bizonyosan sokkal több pénze van otthon, mint nekem. Még azzal is megyanusitottam, hogy ki tudja, honnan van ez a sok pénze? Hát szabad egy ilyen erkölcstelen nőnek az én munkával szerzett keserves pénzemet elvenni?

Drága kézitáskája mellette feküdt.

Valahogy nem gondolkoztam tovább. Abba az idegállapotba jutottam, ami mohón cselekvésre kényszeriti azembert.

Elvettem a táskát. Kinyitottam. Dagadásig tele volt százpengősökkel.

Erre még jobban elfogott a keserüség. Ennek az asszonynak jó párezer pengője van a táskájában és mégis ellopta az én árva háromszáz pengőmet?

Nem gondolkoztam tovább. Kivettem a sok közül háromszáz pengőt, eltettem, a táskát meg visszafektettem a helyére.

Semmitse bántott a lelkiismeret. Megérkeztünk Budapestre, bevásároltam, hazautaztam.

Otthon nevetve fogadott az uram:

— No, hát mi lett a pesti vásárból?

— Megvettem mindent, ahogy megbeszéltük.

— Mit csináltál? — kérdezte csodálkozva.

— Nem értelek, hogy csodálkozol. Megállapodtunk, mit vegyek.

— Aztán miből vetted?

— Hát a háromszáz pengőből, amit magammal vittem.

— No, már megbocsáss — fakadt ki az uram —, az nem lehet. Hiszen te a háromszáz pengőt itthon felejtetted az éjjeliszekrényen.

Ijedten beszéltem el mindent. Az uram kétségbe volt esve. Mi lesz ebből?

Hirdettük az ujságban, hogy jelentkezzék az az urinő, aki a vonaton együtt utazott velem, mert egy kinos tévedést akarok rendbe hozni. Hiába volt minden. A háromszáz pengőt nem tudtuk visszaadni

Süteményt is hoztam magammal Pestről. Nem tudtuk megenni. Még a gyerekeknek se adtunk belőle. Elajándékoztuk, hogy ne is tudjunk róla.

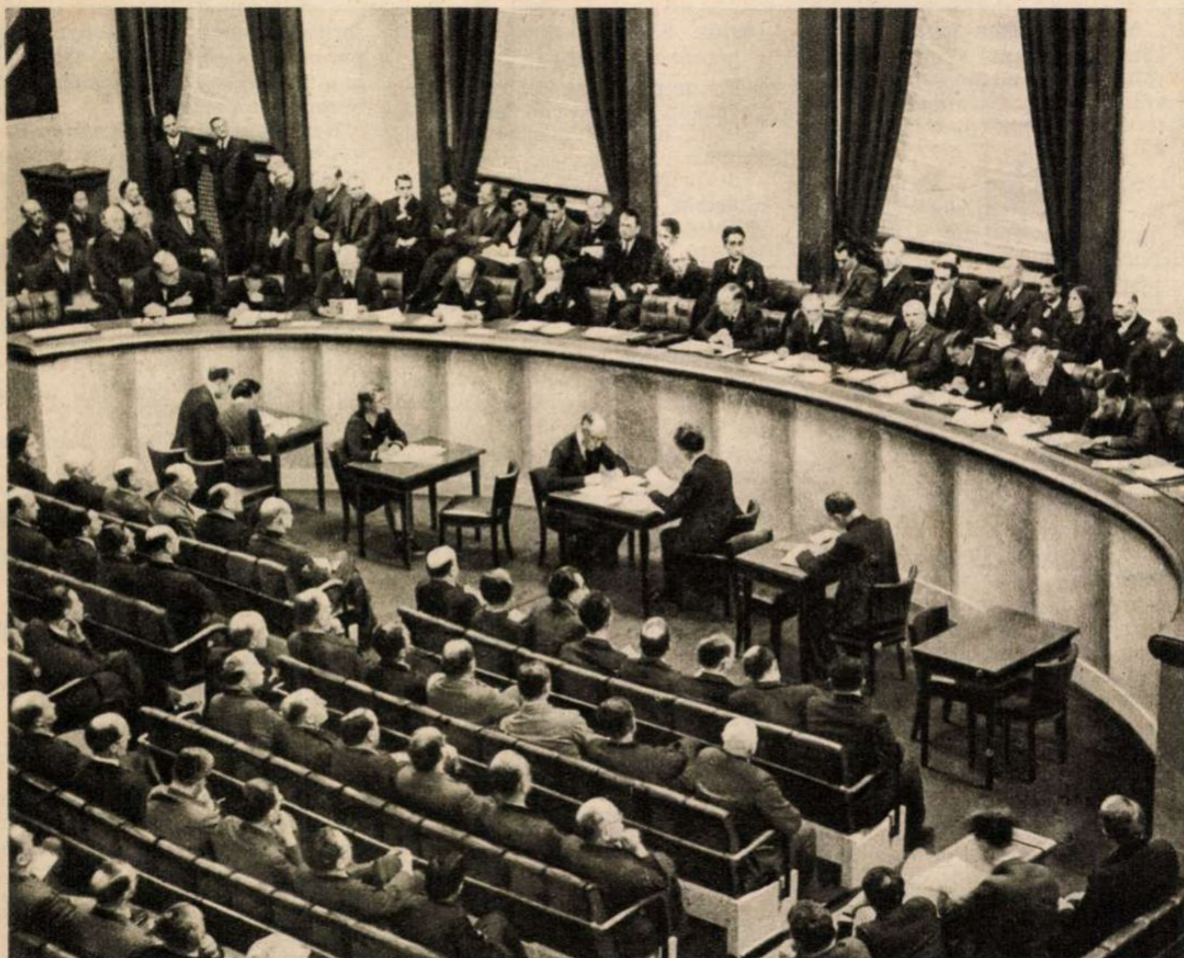
Alsó képek: Franciaországban ma mindenütt ilyen karavánokat lát az ember.

A Népszövetség palotája Genfben.

A népszövetségi tanács századik ülésszakának megnyitása 1938-ban. — Alsó képek: Avenol, a Népszövetség volt főtitkára, akit a francia kormány visszarendelt Genfből. — Jobboldalt: Lord Perth, aki állítólag átveszi a Népszövetség főtitkári hivatalának vezetését.

Egy szép álom vége

Irta: Benda Jenő

Igen, álomszerüen szép volt a dolog, ugy, ahogyan azt eredetileg kigondolták! A farkas együtt él a báránnyal, az antilop a tigrissel — akárcsak a paradicsomban. A Nemzetek Szövetsége — mint ahogyan a kotlóstyuk a csirkéket — szárnya alá veszi a világ minden népét s azután rendet tart közöttük, vigyáz, hogy össze ne vesszenek egymással. Wilson hozta az eszmét. Ez nem személyes dicsősége, hiszen az — aquinói Szent Tamáson és Szent Ágostonon kezdve Dantén, Leibnitzon, Rousseaun, Benthamen, Kanton, Saint-Simonon folytatva — sok nagy elmében csirázott ki egészen addig, amig a mag szárba hajtott a párisi békekonferencián. Az eszme nem Wilson dicsősége, de azt lehetne mondani, személyes tulajdona volt. Ez a kemény állkapcsu, makacs és türelmetlen természetü vénség, a kezdődő agylágyulás monomániájával nyargalt rajta s csodákat várt tőle. Akkor, amikor Európa népeinek nagyobbik fele az éhinséggel küzdött, amikor a gyors és észszerü békétől várta minden józan elme a dolgok jobbrafordulását, amikor — és itt a próféta saját szavait idézzük — „versenyfutás folyt a béke és az anarchia között“, Wilson elnök heteket és hónapokat töltetett el a konferencián a népszövetségi Alapokmány, a hires Covenant megfogalmazásával. A világ fuldokolt a világégés hamujában, ők pedig napokat pazaroltak el reménytelen szőrszálhasogatással., egy-egy különösen kényes paragrafus formába öntésével és kicsiszolásával.

„Azt hiszem — mondotta az elnök egyik parádés beszédében —, egy nagy összefogó erő fog létrejönni; ez biztositja majd a jogrendet, amely első és alapvető érdeke minden népnek és minden kormánynak; ez gyakorolja majd a kényszert is, nem azért, hogy a politikai becsvágyakat és önző ellenségeskedéseket, hanem azért, hogy a közös rendet, közös igazságot és a közös békét szolgálja.“ Wilson egészen komolyan azt hitte, hogy a Nemzetek Szövetségének nem is kell erőszakot alkalmaznia arra, hogy intézkedéseit végrehajtsa, mert morális erejével is rá tudja parancsolni törvényét a világra. House ezredes, az elnök főtanácsadója, egy alkalommal ezt mondta erről a kérdésről: „A Nemzetek Szövetsége önmagában hordja kötelező érvényét, a világ egyhangu közvéleménye elegendő erő arra, hogy mindenki meghajoljon előtte. Csak egy dologra van még szükség, hogy minden nemzet megtanuljon igazságosan gondolkodni.“ Igen, csak ez a csekélység hiányzott. A farkast meg kellett volna tanitani, hogy füvet egyék, akkor nem bántotta volna a bárányt. Ez a csekélység azonban mindvégig hiányzott, egészen az uj háboruig és a Nemzetek Szövetségének bukásáig.

A hit nagy dolog, szép dolog a mi földi világunkban, de nem minden. Azoknak a prófétáknak a nyomában, akik nem szórták el hiába szavukat a terméketlen homokban, mindig ott jártak a gyakorlati emberek, akik látható formákban testesitették meg a hitet. A Nemzetek Szövetségének szülőágyánál is a fellegekben járó Wilson mellett ott álltak a gyakorlati emberek. Ezek azonban nem biztak az ujszülött életképességében. Clemenceau egyszer megrökönyödve nézett föl valakire, aki feltünően lelkesen beszélt előtte a népszövetségi tervekről: „Mi az? Ön hisz a Nemzetek Szövetségében?“ A két minden hájjal megkent politikus: Clemenceau és Lloyd George csak mulatott a fanatikus puritán prédikátorokhoz hasonló Wilsonon. „L'homme de Dieu“ — mondotta róla csufolódva Clemenceau. Isten embere. Wilson tragikomédiája, hogy ő komolyan hitte azt, amivel Clemenceau csúfolódott. Nem kételkedett benne, hogy mint az Ég küldöttje hajózott át a tengeren és a Nemzetek Szövetségének fölállitásával meg fogja váltani a világot. Clemenceau meghagyta ebben a hitében, megengedte neki, hogy szépen eljátszadozzék a Covenant szakaszaival, közben pedig erőszakos, kemény kezével oda csavarta az egymás után készülő békeszerződéseket, ahová neki tetszett. „Mit csinálhatnék két ember között, akiből az egyik azt hiszi, hogy Jézus Krisztus, a másik pedig azt, hogy Napoleon?“ — mondotta valakinek vállát vonogatva Lloyd George, aki józan velsz eszével már akkor érezte, hogy nem egészen biztos alapokra épitik föl a világ békéjét.

Hol legyen a Nemzetek Szövetségének székhelye? Ki vezesse? Az álmok világában járó Wilson számára ez már mellékes kérdés volt. Clemenceau számára pedig éppen olyan jelentéktelen, mint maga az egész Népszövetség. A csenevész, mindig egészségét féltő House ezredest bizták meg, hogy székhelyet keressen. House Genf és Lausanne között habozott. Egy napon aztán végre ezzel jelent meg a konferencián: „Határoztam! Genfbe megyünk!“ — „Miért?“ — kérdezte valaki. House igy felelt: „A pincér, aki a reggeli csokoládémat szokta behozni, oda való. Megkérdeztem tőle: hol jobb? Genfben, vagy Lausanneban?“ — „Genfben — felelte a pincér —, mert Lausanneban nyáron nagyon meleg van.“

Igy került a Nemzetek Szövetsége Genfbe. Tegyük mingyárt hozzá, Genf nem nagyon becsülte meg a véletlen szerencsét. Nem szerette a Népszövetséget. Csak a pénzét fogadta el, ez pedig nem jelentéktelen érték volt, mert a méregdrága intézmény évente több mint harminc millió svájci frankot költött el, legnagyobb részt Genfben. A genfiek még is rossz szemmel nézték. Ahol lehet, kellemetlenkedtek neki. Ők tudták, miért? El kell azonban ismerni: a Titkárság sok száz, bőkezüen fizetett nagyképü, kicsinyesen fontoskodó, semmittevésben sürgölődő hivatalnoka nem tartozott a rokonszenves embertipusok közé.

Az is tanulságos, hogy miképpen lett a Nemzetek Szövetségének első főtitkárja éppen Sir Eric Drummond. Egy napon a Nagy Négyek tanácsában Balfour megkérdezte Clemenceautól, van-e jelöltje erre az állásra? „Nincs“ — felelte álmosan az öreg ur. — „És Önnek van valakije?“ — „Én a magam részéről nem törődöm a dologgal“ — felelte Balfour. És hozzá tette: „Hát nem lát senki alkalmasat?“ — „Ami a látást illeti, látok — mondta Clemenceau. — Itt van ez az ur, aki önt állandóan kiséri, ez hét nyelven tud hallgatni. Azt hiszem, nagyon megfelelne.“ „Az én titkárom! — örvendezett Balfour. — Igen, ez nagyon jó lesz.“

Sir Eric Drummond, a számok és bürokrata fogások embere igy lett a Nemzetek Szövetségének főtitkárja. Clemenceaunak és mindazoknak, akik azt akarták, hogy az uj intézményből soha se legyen igazi Nemzetek Szövetsége, éppen ilyen ember kellett. Sir Eric megtette nekik azt a szivességet, hogy számokba és a bürokrata fogások huncutságaiba fullasztotta a világ uj urai számára kellemetlen kérdéseket. Amikor aztán ő elment, hogy hat éven keresztül Rómában legyen Nagy-Britannia nagykövete, egy másik számember és bürokrata virtuoz került a helyére: Joseph Avenol. Igy is mondhatnánk: a francia Drummond. Avenol már előzőleg a Népszövetség egyik főtisztviselője volt, ott folytatta, ahol nevelőmestere, Drummond elhagyta, pontosan teljesitette London és Páris utasitásait, ő is a számok, megegyezések, fenntartások, elnapolások, szakértői vélemények, bizottsági ülések, iktatók, kiadók, irattárak zürzavarába fullasztotta a veszedelmes problémákat: a kissebségi kérdést, a komoly nemzetközi biráskodás hatályát, a leszerelést, a békeszerződések revizióját és igy tovább. Csoda-e, hogy amikor ezeket a kérdéseket már nem lehetett többé távol tartani, amikor az események már nem aktacsomaggal, hanem a valóság durva öklével dörömböltek a genfi palota kapuin, az egész intézmény egyszerre megrendült és összeomlott? Minden ország csak addig maradt Genfben, amig az ő akarata szembe nem került a Nemzetek Szövetségének akaratával; azután hátat forditott a reménytelenül tehetetlen intéz-

ménynek. Genf sápitozott, de sohasem tudta szándékát a lázadozókkal szemben keresztülvinni.

A vészes 1940-ik év küszöbén már csak két nagyhatalom maradt meg benne. Az eddigi haszonélvezők: Nagy-Britannia és Franciaország. Na és a két nyugati nagyhatalom uszályát hordozó kisállamok. Pár héttel ezelőtt Franciaország visszarendelte a főtitkári székből Avenolt. Ezt általában ugy tekintik, mint a halálharang megkondulását a Népszövetség fölött. Nagy-Britannia még kámforinjekciókkal élesztgeti a haldoklót. Lord Perthet akarja a Nemzetek Szövetségének élére állitani. Lord Perth eddig az angol propagandaminisztérium főtanácsadója volt s legutóbb áldozatául esett azoknak, akik Duff Cooper propagandaminiszter helyett mást akartak bünbaknak fölhasználni a minisztérium kudarcaiért. Félreértések elkerülése céljából itt figyelmeztetni kell az olvasót: lord Perth azonos személyiség Sir Eric Drummonddal, aki egyik féltestvérbátyja elhalálozása következtében római követ korában örökölte a főrangu cimet.

Vajjon lord Perth meg tudja-e menteni a Nemzetek Szövetségét, amely szükre sorvasztott kereteiben éppen arra készül, hogy elhagyja Genfet, sőt magát Svájcot is? (Hogy el ne felejtsük: Svájc is kilépett a Nemzetek Szövetségéből.) Mi igy gondoljuk a dolgot: lord Perth, mint angol nagykövet megbukott az angol-olasz béke ápolásával. Lord Perth, mint tanácsadó, megbukott az angol propagandával. Miért ne buknék meg éppen csak a Nemzetek Szövetségével, amikor ezt a születése óta beteg intézményt talán már a csoda sem tudná megmenteni?

Az emberiség szép álmának összeomlása éppen ugy a Sir Eric Drummond — alias lord Perth — nevéhez fog füződni, mint annak idején a csecsemő Népszövetség megtanitása az első lépésre és a szobatisztaságra.

Lindbergh az óceánrepülés után gépe előtt Páris repülőterén.

Lindbergh édesanyjával vonult be New Yorkba az óceánrepülés után.

Lindbergh

Egy kedvesarcu, kamaszos külsejü amerikai postarepülő, *Charles Lindbergh*, huszonötéves korában hirtelen elhatározással beült az akkori fogalmak szerint is kicsiny repülőgépébe és átrepülte az Atlanti óceánt. Az ötlet nem az övé volt, már néhány tragikus áldozata is volt a vakmerő kisérleteknek. De őt a sors kedvelte: a „kirándulás", amelynek könnyü nyári ruhában, szalmakalappal, igen kevés ennivalóval, minden uszó- vagy mentőalkalmatosság nélkül vágott neki, minden várakozáson felül sikerült. 1927 május 21-én este 10 óra 22 perckor, harminchárom órával a New York melletti repülőtérről történt felszállása után, százötvenezer ember üdvrivalgása és egy kivilágitott világváros féktelen, mámoros ünneplése közben szállt le Páris repülőterére. Már akkor az egész világsajtó elismerte, hogy neve mindörökre bevonul az emberiség kulturtörténetébe.

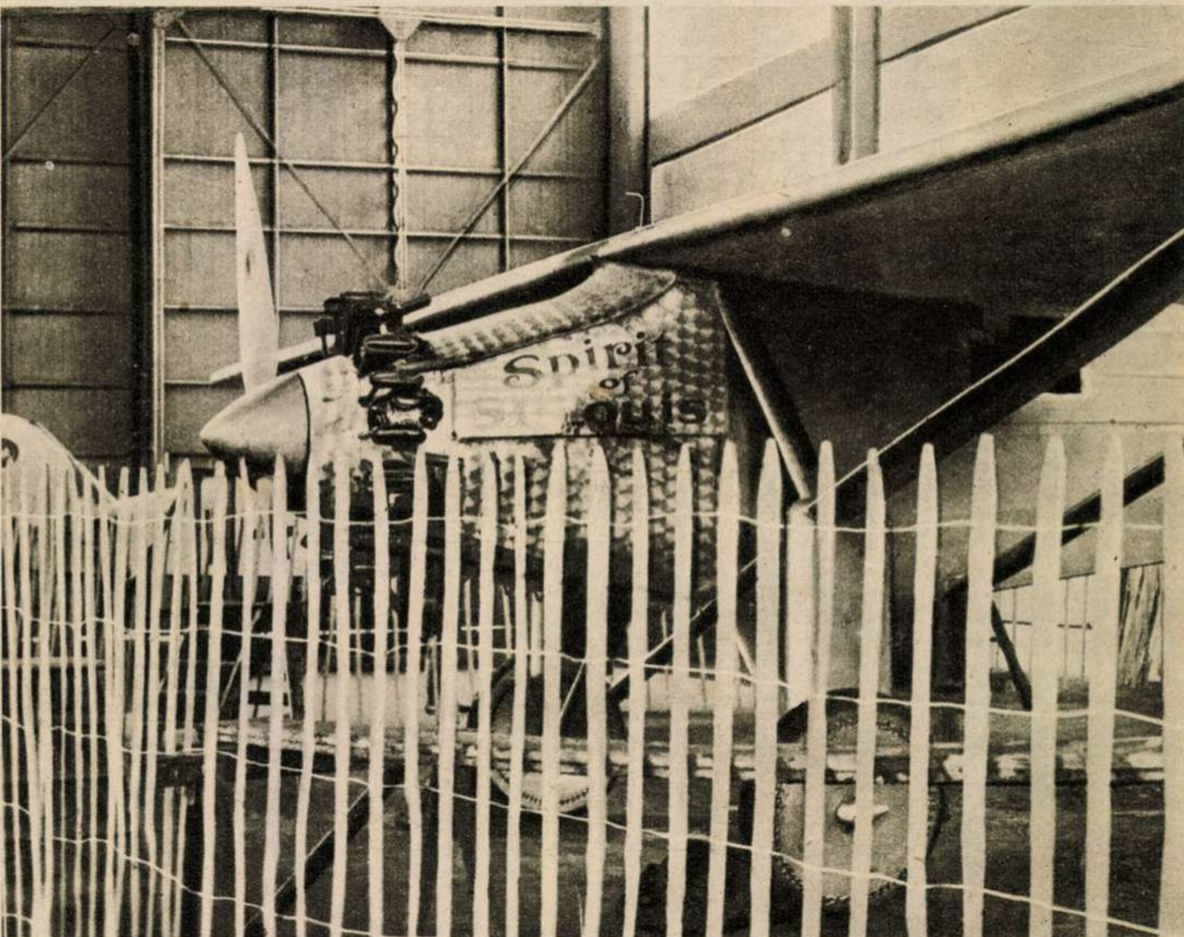
De Lindbergh a pihenni nem tudó, élénk tevékeny emberek közül való. Nyugtalan vére és a körülmények is ugy hozták, hogy azóta is állandóan hallat magáról. Az egy csapásra szerzett halhatatlanságot a később állandóan ébrentartott érdeklődés néha még fényesebbé teszi, de néha elhomályositja. A nagy diadal után, Európa és Amerika lelkes elismerése még sokáig hullámzott és anyagiakban is megnyilvánult. A reklámizü filmajánlatokról nem szólva, Lindbergh ezredes lett és több fontos állami megbizást, tisztséget kapott hazájában a repülés szolgálatában.

Szerencsés repülőkalandjainak, előkelő házasságának hire bejárta a világot. Az egész müvelt emberiség közvéleménye számontartotta életefolyását. Annál megrázóbb volt tehát az a tragédia, amely kisfiának elrablásával és meggyilkolásával érte és amelynek fejleményei őt világrész izgatott figyelme közben peregtek tovább.

1932 március elsején tünt el rejtélyes módon egy magányosan álló vidéki házból Lindberghék másféléves kisfia. A gyerekszobával szomszédos szobában senki nem hallott semmiféle zajt, pedig a gyermekrablás az elsőemeleti ablaknak támasztott létrán át történt. Pár nappal később Lindbergh levelet kapott, amelyben hatalmas váltságdijat kértek a fiucskáért. Azt is lelkére kötötték, hogy a rendőrséget ne értesitse, ha kedves neki kisfia élete. Lindberghnek egyik barátja személyesen is tárgyalt az állitólagos gyermekrablókkal. Ennek a tárgyalásnak a részletei nem kerültek a nyilvánosság elé, állitólag harmincezer dollárt átvettek a gyermekrablók, de a gyereket nem adták át. Május közepén a kisfiu holttestét találták meg szörnyü állapotban. Hosszu ideig folyt a nyomozás és egy Hauptman Richárd nevü gyanusitottat letartóztattak. Halálra itélték és bár a nem kétségtelennek látszó terhelő bizonyitékokra való tekintettel nagy mozgalom folyt megkegyelmezése érdekében, négy évvel a gyermekrablás megtörténte után kivégezték. Lindberghék egyre-másra kapták a zsaroló és fenyegető leveleket, azzal is fenyegették őket, hogy második gyermeküket is elrabolják.

A boldogtalan házaspár Amerikát elhagyva, Európába költözött és elhangzott egy nyilatkozat, amelyet ugy is magyaráztak, hogy Lindbergh megtagadta hazáját. Abban az időben Lindbergh hosszabb ideig élettani kutatásokkal foglalkozott. Együtt müködött *Carrel* világhirü orvostanárral és a „mesterséges sziv"-en dolgozott.

A politikában való megjelenése nem saját kezdeményezésére történt. Amikor már Európa égboltján kisebb-nagyobb kisülésekben jelentkezett a háborus feszültség, állitólag az egyik nagyhatalom megbizásából mint szakértő tanulmányozni kezdte az egyes államok hadirepülésügyét. Néhány ország területén hosszabb időt töltött. Szovjetoroszországból visszatérve, beszámolt jelentésében a szovjetorosz légi haderő állapotáról és azt minden tekintetben lesujtóan rossznak minősitette. Hogy ennek a „szakvélemény"-nek mennyiben volt szerepe az ujabb európai nemzetközi konstelláció kialakulásában, azt bizonyára nyugalmasabb időkben fogja megállapitani a történetirás.

A hires Spirit of St. Louis repülőgépet, amelyen Lindbergh Párisba érkezett, a Le Bourgeti repülőtéren hevenyészett korláttal védték meg a kiváncsiak ezreinek rohama ellen.

Most csak szórványosan érkeznek hirek az Egyesült Államokba visszatért Lindbergh ujabb otthoni szerepléséről. Mindezekből csak azt az egyet lehet bizonyossággal látni, hogy egyike azoknak, akik a legélesebben szembeszállnak a háboruba való beavatkozás gondolatával. Szóban és irásban hirdeti, hogy Amerikának távol kell maradnia az európai bonyodalmaktól, mert csak ugy kerülheti el a háboru borzalmait. Legutóbb is feltünést keltő beszédet mondott egy békepárti nagygyülésen. Fölvetette azt a gondolatot, hogy a keleti és nyugati félteke népei fogjanak össze egymással a müvelődés megvédelmezése érdekében.

— Csak az együttmüködéssel tudjuk a nyugati civilizációt megvédelmezni — mondotta beszédében, amelyet a rádió is közvetitett — és az egész világgal kereskedelmet folytatni. Eddig az Anglia és Franciaország vezetése alatt álló Európával volt dolgunk. A jövőben Németország uralma alatt álló Európával kell számolnunk. A nyugati civilizáció mindenesetre továbbra is két központtól függ majd, tudniillik mind a két féltekén egytől-egytől. Ezeknek a központoknak egymás iránti megértése hosszu időre biztositaná az egész világ békéjét és civilizációját...

Lindbergh ezredes és felesége északi sarki repülésük idején.

Lindbergh és Lindberghné (japán öltözetben) Tokióban Nagaoka tábornoknál.

Nizsinszkij

Nizsinszkij Vaszlav feleségével és Márkus Emiliával a hüvösvölgyi villa egyik szobájában.

Nizsinszkij a villa kertjében sétál. — Jobboldali kép: orosz tánc. Alsó kép: Nizsinszkij egy sziámi tánckompozició egyik jelenetében.

Egy hét óta Budapesten van s egy csöndes, előkelő hüvösvölgyi villában él családjával *Nizsinszkij.*

Ezt a nevet, idestova harminc esztendeje, az egész világon ismerik. Egy orosz táncművész neve, de sokkal többet jelent. Mögötte a különleges zsenialitás csodája tündököl és egy beteg lélek titokzatos tragikuma sötétlik. Számunkra, magyarokra még egy sajátos mellékzöngéje is van, annál a családi kapcsolatnál fogva, amely *Nizsinszkij Vaszlavot*, a cári orosz balett egykori első táncosát, színművészetünk egyik legelső nagyságához, *Márkus Emiliához* füzi.

Ennek a családi kapcsolatnak a története maga kész regény. A szó szoros értelmében az, mert *Nizsinszkijné Pulszky Romola* asszony a huszas évek derekán terjedelmes életrajzi regényben irta meg szerelmük, házasságuk, vándorlásaik lelki és művészi szövetségük egyedülállóan érdekes és izgalmas történetét, egészen a világhirü férj szellemi összeroppanásáig.

Itt Budapesten szövődött 1912 tavaszán az első végzetes szál a magyar urilány és a már akkor hires orosz táncművész között. Az idősebb szinházjáró nemzedék emlékezetében kitörölhetetlenül él a Djagilev-féle orosz cári balett első budapesti vendégjátékának nagy művészi eseménye, az akkor még Népoperának nevezett Városi Szinházban. Néhai *Pulszky Károly* szépművészeti államtitkár és *Márkus Emilia* tizenhét éves hajadon lánya, a szép *Romola* izgatott várakozással foglalt helyet a zsufolt nézőtér egyik páholyában, édesanyja társaságában. Az előadás nemcsak kielégitette, hanem tul is szárnyalta a nagy várakozásokat, holott a társulat első férficsillaga, könnyü rosszulléte miatt, aznap este nem léphetett föl. Romola azonban, Budapest többi balettrajongóival együtt, másnap is ott volt és most azután, a Schumann Karnevál zenéjére lejtett bűbájos tánckép keretében, megláthatta minden idők legnagyszerübb Harlekinjét, Nizsinszkijt. Hogy milyen hatást tett a nézők ezreire ez a csodálatos tánctünemény, arra nézve legjobb, ha idézzük a regény első fejezetének egy mondatát:

„A közönség, teljesen átengedve magát, mint egy ember pattant fel a helyéről, ujjongva, kiáltozva, sirva, s vad lelkesedésében virágokkal, kesztyükkel, legyezőkkel, műsorokkal s mindenféle kezeügyébe eső apróságokkal árasztotta el a szinpadot."

Ez igy volt, magunk is emlékezünk rá, mint szemtanuk. De ki gondolta volna akkor, hogy a lelkesedők egyike, egy fiatal lány, sorsát és Nizsinszkij sorsát is eldöntő „villamos ütést" kapott. „Ettől a pillanattól kezdve egyetlen vágyam lett" — olvassuk Romola könyvében — „hogy mentől többet tudhassak meg ennek a rendkivüli társulatnak művészi életéről, atmoszférájáról és természetesen szereplőiről."

Olvashatjuk azután, kis hiján négyszáz oldalon keresztül, hogyan hajtotta végre a regény irója (és hősnője) a tervét. Hogyan igyekezett eszményképével összeismerkedni, sokáig sikertelenül, mert Nizsinszkijt veleszületett zárkózottságán s a nyelvi idegenségen kivül még különös emberi viszonylatok páncélfala is védte a rajongó csitri lány közeledési kisérletei elől. De ez a sokáig egyoldalu szerelem nem ismert akadályt, sem meghátrálást. Romola keresztülvitte akaratát. Mint balettnövendék csatlakozott a Budapestről tovább utazó társulathoz. Elkisérte Djagilevékat a művészi köruton városról városra, országról országra, sőt világrészről világrészre. Mert akkor sem maradt el tőlük, amikor áthajóztak Dél-Amerikába. Ezen az óceáni uton meg is valósult a magyar lány merész álma. Makacs kitartásának, óvatos szinlelésének, elszánt diplomáciájának meglett a jutalma. Sikerült szétrobbantania Nizsinszkij és Djagilov elválaszthatatlannak hitt kapcsolatát, beférkőznie a féltékenyen őrzött, rendkivül tartózkodó művész szivébe és oltárhoz vezettetnie vele magát — Buenos Ayresben.

Alig egy évvel a világháboru kitörése előtt jött létre a kalandos frigy. Nizsinszkij dicsősége zenitjén volt ekkor. A pétervári balettiskola egykori szegény növendékét fejedelem módjára ünnepelték, amerre csak a nagyszerü orosz társulattal megfordult. Föllépései, maga komponálta tánckölteményei, a békevilág utolsó nagy lázas esztétikai elragadtatásait lobbantották fel Budapest, Bécs, Berlin, Páris, London s a tengerentuli világvárosok szinházaiban. Költők, zeneszerzők, tervezőművészek tőle megihletve, érette vetélkedve dolgoztak és alkottak a benne megtestesült uj szépségeszmény szolgálatában.

És Pulszky Romola, a mi Márkus Emiliánk leánya, hozzá méltó élettársnak bizonyult. Tehetségével, öröklött művész-ösztönével, széles műveltségével, finom izlésével ösztönzően és együttérzően vett részt hirneves férje minden munkájában, tervében, alkotásában. Jó gyakorlati érzékével ellensulyozta Nizsinszkij ábrándos hiszékenységét, a hétköznapi élet dolgaiban való tapasztalatlanságát. Mikor pedig a háboru kitörésekor ittrekedtek, kiharcolta, kiügyeskedte, hogy a központi hatalmak arcvonalainak gyürüjéből Amerikába szabadulhassanak.

De még sokkal sulyosabb megpróbáltatás várt rá a háboru után, amikor, az immár két leánygyermekkel megáldott művészpár, a békés munka révében hitte magát. A zseniális Nizsinszkij lelki egyensulyát fokrólfokra rejtelmes zavar ingatta meg. Az orvosok nemsokára megállapitották a szomoru valót, a nagy művész betegsége alig gyógyitható schizofrenia. Egy svájci gyógyintézetben élő-halottként élt ezután Nizsinzskij majdnem másfél évtizeden át. Néhány év óta váratlanul örvendetes javulás jelei mutatkoztak. Öntudata világosabb lett, szótlansága föl-

Alsó képek: Nizsinszkij a Petruskában. — A hires orosz táncművész arcképe 1913-ban.

Nizsinszkij két hires tánca: a Rózsa lelke és a Narcisse.

engedett, érdeklődése ébredezni kezdett tánc, zene, család, ismerősök iránt. Ki lehetett venni a zárt intézetből, ismét együtt él a feleségével s noha idegenek előtt még mindig zavart és feszélyezett, övéi körében már jól érzi magát. Nem alaptalan a reménység, hogy meggyógyulhat s visszatérhet az egészségesek társadalmába.

A Nizsinszkij-pár huszonötévi távollét után ismét Budapesten van. Magyarrá lett kisebbik leányuk, Márkus Emilia unokája, a szinésznőnek készülő Nizsinszkij Tamara, viszontlátta édesapját... **Lányi Viktor.**

És én nem lehetek ott!...

Tiz éve halt meg Wagner Siegfried

Nevezetes nyara volt most tiz éve Bayreuthnak, a Wagner-játékok városának. Akkor történt először, hogy az ünnepi játékház előadásainak egy részét nem német művész vezényelte. Megszentelt hagyományokkal való merész szakitást jelentett ez. Igaz, hogy az olasz karmester, akit akkor a „Tannhäuser" és a „Tristan és Isolde" dirigálására fölkértek, nem kisebb ember volt, mint *Toscanini Artur*. Az ő nagy neve, óriási tekintélye, egyetemes tolmácsoló-művészete áthidalta és kiegyenlitette a német és az olasz zene orthodox ellentéteit.

A bátor kezdeményezést *Wagner Siegfried* vállalta, a Wagner-család akkori feje, az atyai hagyaték őrzője és ápolója. Ő szerződtette Toscaninit, két jeles német karmester, Muck és Elmendorff mellett zenei vezetőnek. Maga is jelentékeny részt vállalt az 1930-as nyár művészi munkájából. Más években mint karmester működött, most azonban, talán még nagyobb hivatottsággal, főrendezői minőségben vezette a rendkivüli érdeklődéssel várt előadássorozat előkészületeit.

Kedvvel, lelkesedéssel dolgozott heteken át a szinpadtechnikai vezérkar élén. Mindenre kiterjedő figyelemmel és alapossággal irányitotta a nagyszabásu terveket és munkálatokat. Esténként pedig a Bayreuthbe sereglett művészek kedélyes társaságában szivesen időzött, főként a hires Eule-kocsma törzsasztala mellett.

Egy nap azután, közvetlen az ünnepi játékciklus kezdete előtt, nem jelent meg a szinházban. Eleinte csak muló gyöngélkedésről beszéltek. Később idegkimerültségről keringett a hir. De a benfentesek hamarosan megtudták az aggasztó valóságot: Wagner Siegfriedet komoly szivbántalom döntötte ágynak.

Julius 22-én megszólaltak a dombtetőn, a Wagner-szinház előtt, a Tannhäuser-harsonák. A világ legdiszesebb zenei közönsége előtt Toscanini varázspálcájának lendületére fölhangzott a nyitány... A Wahnfried-villában pedig egy sápadt, meggyötört arcu férfi, a betegágy párnáira hajtva jellegzetes Wagner-fejét, keserüen mormolta: „... És én nem lehetek ott!"

Hatvanegy éves volt mindössze Wagner Siegfried. Hozzátartozói, hivei, Bayreuth zarándokai mind abban reménykedtek, hogy szervezete leküzdi a megpróbáltatást, talpra áll és még az ünnepi játékok tartama alatt átveszi ujból a vezérséget. Gróf *Apponyi Albert*, Wagner Richárd nagy rajongója, a család régi barátja, ő is ott volt a diszvendégek közt. A *Pesti Hirlapnak* tárcasorozatot is irt az ünnepi előadásokról. A nagy magyar államférfi naponta személyesen érdeklődött a beteg állapota iránt. És az elsők egyike volt, aki részvétét kifejezni járult a mélyen sujtott özvegy, Wagner Winnifred elé. Mert augusztus 4-én reggel bekövetkezett, amitől az orvosok féltek: a sziv felmondta a szolgálatot, Wagner Siegfried sulyos haláltusa után kiszenvedett.

Mély megdöbbenés fogadta a gyászhirt az egész világon, de kiváltkép Bayreuthban. Első pillanatban sokan azt várták, hogy az ünnepi előadások sora megszakad. De hamarosan kihirdette a vezetőség, hogy a kitüzött előadásokat megtartják, minthogy jogi és pénzügyi okok az elhalasztást lehetetlenné teszik.

Ugy is lett. A munka, az élet folyt tovább a nagy zenetitán emlékétől megszentelt városban. Hétfői napon hunyt el Wagner Siegfried. Annak a hétnek péntekjén temették el illő gyászpompával. A hét egyéb napjain estéről estére Wagner Richárd művészetét celebrálták ennek a művészi hitvallásnak hivatott papjai.

Wagner Siegfried ugy halt meg, ahogy élt: atyja zsenijének árnyékában. Wagner Richardnak Hans von Bülow elvált feleségével, Liszt Cosimával kötött házasságából született 1869-ben, a svájci Triebschenben. A „Nibelung gyürüje" rettenthetetlen és sebezhetetlen bajnoka után kapta a keresztnevét és Wagner az ő születésének örömére szerezte egyik legbájosabb művét, a „Siegfried-idill"-t. Épitésznek készült, de azután zenei pályára tért át. Huszonötéves korában segédkarmester lett Bayreuthban. 1896-ban, akkor már 13 éve özvegy édesanyja rábizta a tömérdek gonddal, nagy erkölcsi és művészi felelősséggel járó munkát: a bayreuthi játékok vezetését. Ennek a feladatnak Wagner Siegfried becsülettel helytállt.

L. V.

Baloldali kép: Cosima és Siegried Wagner.

Alsó képek: Cosima Wagner és Siegfried Wagner.

Nickl Alfréd meghatalmazott miniszter, a szovjet-magyar kereskedelmi tárgyalások vezetője.

Bozsilov Dobri bolgár pénzügyminiszter, aki hir szerint a bolgár küldöttséget Crajovába vezeti.

Csathó Kálmán, a kiváló iró, a Magyar Szinház és az Andrássy Szinház igazgatója lett.

Cook, a „szélhámos sarkutazó“, aki egy csalási ügy miatt fegyházbüntetést kapott, meghalt.

A Szendy Károly polgármester által alapitott 1940. évi Szent István Kupa.

Bossy Raul római román követ Budapestre érkezett. Mellette jobbra gróf Teleki Gyula szertartásfőnök.

A Szent István Kupa első esti labdarugó mérkőzése az Elektromos-pályán (Kispest—WMFC). — Alsó kép: a százméteres síkfutás döntője a Hősök Emlékversenyén.

MINIATÜRÖK

Diogenes (Kr. e. **414—324),**

a sinopei cinikus filozófus, babot akart főzni magának ebédre. Fára lévén szüksége, Herakles fabálványát ily szavakkal vagdalta föl:

— Te már tizenkét hősi tettet vittél véghez, most következik a tizenharmadik: főzz nekem ételt, azután megszabadulsz.

*

Marcus Tullius Cicero-nak (Kr. e. 106—43),

a nagy római szónoknak egyik barátja szemére vetette, hogy több embert veszitett el tanuskodásával, mint ahányat megmentett védőbeszédeivel.

— Beismerem — szólt akkor Cicero —, hogy több bennem a szavahihetőség, mint az ékesszólás tudománya.

De tudott a nagy szónok még csipősebb is lenni; nem hiába volt agyafurt ügyvéd, hamar meg is találta a kellő feleletet mindenre.

Egy fiatalember, akit azzal vádoltak, hogy süteményben mérget adott be apjának, merészen kikelt Cicero ellen és azt mondotta, hogy igy-ugy majd lehurrogtatja.

— Szivesebben veszem ezt tőled — mondta Cicero —, mint a süteményt.

*

Kant Immanuel (1724—1804)

német filozófus egyszer Königsmark grófné vendége volt. A grófné tréfásan megkérdezte tőle:

— Ön oly nagy emberismerő hirében áll, mint senki más; nos, hát mondja meg, itt minálunk ki az ur a háznál? Én-e, vagy az uram?

— Látom — szólt rögtön Kant —, hogy ebben a házban nagy csönd uralkodik, nincs semmi ellentmondás: itt tehát az ur csak az asszony lehet.

*

Georges Feydeau (1862—1921)

francia színműiró egy alkalommal egy vidéki szállodában egy csésze kávét akart inni. Szobájába hivatta a szolgálót és megkérdezte:

— Mondja csak, kedvesem, van maguknál a házban cikória?

— Van — felelte a szolgáló.

— Hány csomaggal?

— Lehet vagy harminc csomaggal.

— Hozza ide nekem mind!

A szolgáló elment és néhány perc mulva 32 csomag cikóriát hozott magával.

— Ez az egész, ami ebben a szállóban található? — kérdezte Feydeau.

— Igen, uram, mind elhoztam.

— No, most menjen és készitsen nekem egy csésze kávét.

*

Tollagi Adolf (1862—1925)

fiatal szinész korában a debreceni szintársulatnál az inasszerepeket játszotta, de azokban azután nagyon is otthon volt. A bejelentéseket mindig a legnagyobb gonddal és lelkiismeretességgel szavalta el.

Egyszer egy darabban ezt kellett jelentenie: „Odakint vár egy köpenybe burkolt ember.“ Amint be akart lépni a szinpadra, hogy bejelentését megtegye, észrevette, hogy a bejelentendőn nincs köpönyeg, nyilván elfelejtette felvenni. Idő nem volt már arra, hogy a hibát az illető helyrehozza. Belépett tehát a szinpadra és nagy pátosszal mondta:

— Odakint vár egy ember . . . akin nincs köpönyeg.

*

Bernard Shaw

angol humoristának igen gyakran fáj a feje. Egy alkalommal egy társaságban találkozott Fridtjof Nansen norvég utazóval, akit igy szólitott meg.

— Mondja csak, miért fedezte fel az Északi Sarkot? Mi haszna van belőle önnek és az emberiségnek? Fedezett volna fel valamit a fejfájás ellen, abból ön meggazdagodott volna, mert velem együtt igen sok embernek fáj a feje.

*

Cortez Fernando (1485—1547),

Mexikó meghóditója, egy indián törzsfőnöknek egy hordó bort ajándékozott. Másnap megkérdezte a törzsfőnöktől, hogy mi a véleménye az italról, mire a törzsfőnök igy válaszolt:

— Ebben az italban valamely készitmény van az asszonyok nyelvéből és a jaguárok szivéből. Igy kell ennek lenni, mert ha valaki iszik belőle, folyton beszél és megküzdene magával az ördöggel is.

*

Ibsen Henrik (1828—1906)

norvég költő, a „Hedda Gabler“ halhatatlan szerzője, számos levelet kapott ismeretlen tisztelőitől a világ minden részéből. Eme levelek közül a legérdekesebb — melyet Ibsen egész életén át féltékenyen őrzött — a következő, melyet Dániának egy kis városkájából küldött neki valaki a „Császár és Galilei“ megjelenése után:

„*Engedje meg* — irta az ismeretlen —, *hogy nagyrabecsülésemet fejezzem ki az Ön nagyszerü művéért. Mily szép, értékes és kiváló munka! Tiz év óta rettenetes álmatlanságban szenvedek. Midőn este lefekszem, alig olvasok művéből három-négy lapot, azonnal elalszom, mint egy bunda. Legyen áldott az a költészet, mely ily nagyszerü jótékonyságot gyakorol a szenvedő emberiségre.*“

*

Madame Curie

francia fizikus, a rádium feltalálója, mint a legtöbb tudós, igen szórakozott volt. Egy napon komornája felkereste őt laboratóriumában és sirva panaszolta:

— Madame, madame, lenyeltem egy gombostűt!

— Bátorság! — felelte Madame Curie. — Ne ingerelje fel magát annyira. Itt van egy másik.

És átadott a komornának egy gombostűt.

*

Viktória (1819—1901)

angol hercegnő hálószobájában egy napon — 1837-ben — megjelent a főudvarmester és térdét meghajtva jelentette IV. György halálát, azután igy folytatta:

— Üdvözlöm felségedben Anglia uj királynőjét.

A hercegnő összerezzent, de fájdalmán és meglepetésén hirtelen erőt véve, megkérdezte:

— Tehát csakugyan királynő vagyok?

— Igen, felség.

— Nos, ha igen — szólt Viktória —, akkor hozzák el nekem azonnal a Times mai számát és hozzanak egy csésze teát.

A hercegnőtől ugyanis eltiltották a teaivást és a Times olvasását.

A kért dolgokat rögtön előteremtették.

— Köszönöm — mondta, amikor kedvenc italát és a lapot maga előtt látta — vigyék vissza. Csak azt akartam tudni, valóban uralkodom-e?

S ez volt egész hosszu uralkodásának mértéke. Megelégedett azzal, hogy tudta a hatalmát, de sohasem élt vele.

Alsó képek: székely katonák állnak őrt az Ereklyés Országzászlónál. Jobboldali kép: székely nők az Országzászlónál.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

V. L.-né. Sohasem hitte, panaszolja levelében, hogy házaséletében ilyen bánat érje. Tizenkét éve, hogy férjhez ment, van egy tizenegy éves kisfia, tizéves kislánya, soha semmiféle különösebb nézeteltérése nem volt az urával és most, nagy hirtelen, azzal áll férje elő, hogy válni akar. Levélirónknak, folytatja levelét, semmit se vethet a szemére. Elismeri, hogy szerény, kellemes, egyszerü és házias, gyermekeinek legjobb anyja. Csak annyit emlit, hogy „hiszen elhidegültek“ egymás iránt, ezt már régebb idő óta be kell látnia, illetően észre kell vennie. Legjobb tehát, összegezi, ha szép simán, akadálymentesen elválik tőle az asszony, ő körülményeihez mért tartásdijat ad s a gyermekeket meghagyja az asszonynál... De nem addig van! riad fel felesége, hiszen ő *változatlanul* szereti az urát, nem adott okot rá, hogy az válni akarjon s ha a férfi — ezek szerint — ráunt, ez még nem ok, hogy az asszony a válásba bele is nyugodjon. Ugy sejti nagy bánatában, hogy a kulisszák mögött, elrejtve, más asszony rejlik, valaki uj, valami uj inger — s ezért indult el az egész tragédia. De ő nem hagyja magát, jelenti ki, ottmarad a vártán, őrzi a házát, a két gyermek békés otthonát és nem egyezik bele a válásba. Ha a férfit annyira megrontotta valaki vagy valami, akkor hát hagyja el őt és a gyermekeket hűtlenül, de a szabadságát nem kapja vissza... Ebben az esetben azt kell mondanunk, tökéletesen igaza van. Annál is inkább, mert egész levelén, a szó igazi értelmében — nőiesség tükröződik, mégha megbántott, megsértett félnek érzi is magát. A hang, melyet használ, jóindulatra és becsületes jellemre vall: elhisszük — ennek a hangnak —, hogy a hiba nem az asszonyban rejlik, hanem a férfi kiszámithatatlanságában, szeszélyességében, önzésében. Az az érzésünk, hogyha feddhetetlensége és kötelességteljesitése tudatában továbbra is őrt állt tüzhelyénél, nem vág vissza semmivel, viszont jogából nem engedve, ellentáll: az az ember a maga óráján visszatér. Belátja majd, hol a helye az életben és hogy igy nem hagyhatja cserben sem az élettársát, sem a gyermekeit.

Müveltség. A „Thyl Ulenspiegel“-t — német kiejtés szerint „Till Eulenspiegel“-t — a flamandok kalandos nemzeti regényét, *Charles Henri de Coster* irta. Jól értesült: Coster valóban Münchenben született, ellenben szülei nemzeti érzelmü flamandok voltak, akik csakhamar Brüsszelbe költöztek. Az ifju ott elsajátitotta a francia nyelvet is, még pedig oly tökéletesen, hogy nemcsak állást vállalhatott egy brüsszeli bankházban, de csakhamar francia nyelven novellákat is kezdett irni. Emellett a flamand hagyomány és népies irodalom lelkes búvára lett és minden egyes munkájában az ő elnyomott népének gondolkodását és érzelmi világát fejezte ki; azért irt mégis franciául, hogy világnyelven szólaltassa meg övéi panaszát. A bankból kilépett s a belga állami levéltár tisztviselője lett: remélte, hogy ezzel búvárlatait zavartalanul folytathatja. Az adminisztrativ teendők azonban elvonták kutatásaitól és igy ezt az állását is feladta, csakhogy akadálytalanul megirhassa *Ulenspiegel*-ét. Remekművével végül is elkészült s az 1867-ben jelent meg. Ez is, mint előző flamand és brabanti novellái: francia nyelven, csakhogy nem a korabeli francia regényirók simulékony nyelvén, hanem a reneszanszkori Rabelais erőteljes, kemény, régies prózájában. A világsiker csak halála után következett be. Anyagi gondjai megsokasodtak, jövedelmét lefoglalták a hitelezők, megrokkant, beteg lett s mindenkitől elhagyottan, 54 éves korában halt meg.

Csalódott. Asszonyt, aki egy uj szerelem kedvéért nemcsak az urát hagyja ott tizéves házasság után, de három gyermekéről is képes lemondani: nem kell egyáltalán sajnálni. Aki rossz anyának, rossz az feleségnek... Mert ott az emberi lényegben van hiba. Ne vegye tehát tulságosan szivére a dolgot. Keressen valami jólelkü, értelmes, megbizható nevelőnőt anyahelyettesnek gyermekeihez és temetkezzék a munkába. Ne nevezze pedig a kicsinyeket „árváknak“. Dehogy is azok, amig ily kiváló, kitünő, csupasziv édesapjuk van, aki értük töri magát s akinek gyermekei mindent jelentenek.

Nyaralás. Azért oly ideges, mert tulzásba viszi a fürdés és napozás örömeit. Necsak a soványodás lehetősége kecsegtesse az erőltetett, hosszas uszással, hanem arra is gondoljon, hogy a szivére, vérkeringésére s egész idegéletére milyen erős visszahatással van ez a hirtelen felkapott életmód. Jól tenné, ha haladéktalanul orvost kérdezne meg, mennyi ideig szabad napon és vizben lennie, illetően usznia. Mert ha ennyire fegyelmezetlenül és korlátlanul él a Balatonnyujtotta örömökkel — félő, hogy betegen kerül haza a nagy áldozatokkal megszerzett nyaralásból.

Korszerü kérdés. Természetesen meg kell magyaráznia 18 éves „kislányának“, aki most jutott állásba, mégpedig olyanba, amilyet alig lehetett számára álmodni, hogy egy komoly munkába állt tisztviselőnő nem öltözködhetik ugy, ahogy a léha és semmittevő kis barátnők példája mutatja. Bizony, harisnyát kell huzni s a szandálnak se kell éppen olyannak lennie, mintha filmsztár viselné. Az a bizonyos tulrövid szoknya inkább ereszkedjék kissé térd alá — mintsem felettesek és ügyfelek egy pillanatra is ne találják helyénvalónak. A korszerü lányöltözködés szabadságai tartsanak odáig határt, hogy ne legyenek szabadosak — s emellett még mindig csinos, ápolt és kellemes lehet egy 18 éves lányka megjelenése — ugy bizony!

G. Ida. Örömmel olvastuk levelét, amelyben annak ad kifejezést, milyen nagy belső ünnepet jelentett mindkettőjük számára házasságuk tizenkettedik évfordulója. Azt irja: kölcsönös rokonszenv és megbecsülés vezette kettőjüket össze tizenkét évvel ezelőtt. De egy hónap mulva már a mély megértésből szerelem lett s ez a szerelem közöttük az évek sokasodásával csak megnövekedett. Két szép gyermekük még teljesebbé, boldogabbá tette kapcsolatukat... Mily jólesik ilyen levelet olvasnunk! S mennyi elismeréssel fordulunk gondolatban az ilyen *jó* levél irójához: el se mondhatjuk!

Szőke Gizi. Nagyon szégyenli, irja, hogy édesanyja megtalálta a „fiu“ leveleit, de emellett fel is van háborodva, mert anyja feltörette távollétében szekrényét s a fehérnemürétegek alatt felfedezte a leveleket. Ugy véli, hogy ez még szülő részéről sem „eljárás“, az ember „igy nem avatkozhat senki más felnőtt magánéletébe“. Tizennyolcéves, szőke Gizike — azt az egyet felejti el, hogy amig leánya, sőt kislánya édesanyjának, addig az ő számára nem „valaki más, felnőtt“ és nem is lehet őelőtte hétpecséttel lezárt titkos élete. Egy anya, aki a szó igazi értelmében az, ugy érzi, hogy felelős kiskoru gyermekéért. Az ő egyéni érzékenysége, szeretete, lelkiismerete dönti el, hogy milyen fokig és lépésekig érzi magát felelősnek. Látja, jelen esetben is ösztönösen érezte az anya, hogy lánykája előtte olyan titkokat rejteget, amelyeket szégyelnie kell s legsajátosabb „magánügynek“ tartania. Gyanakodott erre a körülményre s miután Gizikéjétől nem tudott egyenes bizonyosságot szerezni, megszerezte azt magának kerülőuton. Miért? Igazán nem saját életén, sorsán akart ezzel javitani, vagy lenditeni, hanem a lányáét akarta áttekinteni, hogy — ha még módjában áll — igazszivü és anyás tanáccsal segitsen. Értse meg ezt és legyen hálás, hogy igaz értelemben még *anyja* van.

Aggódó lélek. Nem a gyermek a hibás, ha hazulról „gyakran megszökik“. Bármennyire rosszulesik is ezt hallania, mégis meg kell mondjuk, hogy ilyen esetben legelsősorban a gyermek otthonában rejlik a hiba. A gyermek sajátos idegélete — ugy lehet — nem talált az övéiben elég megértésre; nem tudnak vele bánni s amint a jelek vallják: elejétől fogva elijesztően hatottak különleges természetére. A korszerü ideggyógyászat az ilyen gyermeket joggal tekinti neurotikusnak. De hogy ezzé lehetett — mert a megszökési tünetek nem „vásottságra“ és nem „elzüllési hajlamra“ mutatnak, hanem sulyos idegzavarokra elsősorban — annak okát a szülőkben, azok életkörülményeiben, szigorában, nevelési módszerükben stb. kell keresni. Most már egyebet nem tehet, mint hogy megbizható gyógypedagógusnak vagy idegorvosnak panaszolja el kisfia baját, az vizsgálja meg a gyermeket s az adjon szakszerü tanácsot.

T. Edit. Azért, mert ez az első szerelme „rutul viselkedett“ s visszaélt bizalmával, igazán nem kell, hogy tulságos gyors és meggondolatlan „vigasztalódásra“ gondoljon. Mi inkább azt tanácsoljuk, hogy a nemrég átélt csalódás tegye az eddiginél megfontoltabbá, óvatosabbá, elhatározásaiban sulyosabbá és felelősebbé. Mindenáron el kell kerülnie, hogy megismétlődjék az a „rossz utóiz“, amelyet első hiszékenysége maga után hagyott. Értékelje magát sokra — akkor mások is sokra fogják értékelni. Ezalatt nem önhittséget és nagyképüséget értünk, természetesen. Éppen csak női méltóságot és — nőiességet. Az igazi nőiességgel együttjár, hogy a nőnek sulya és értéke legyen... Vesse mindezt egybe problémájával. Őszintén kivánjuk, hogy találja meg a kiutat.

Gondolkodó 21. Ugy van, ahogy filozofálgatása sejti. A Napoleon bukására rávirradt biedermeier-világ: reakció volt az átélt háborukra. Amikor Napoleon elbukott, a városok elindultak a polgáriasodás jegyében, megindult a közlekedés, a fokozott forgalom, a kereskedelem, a gazdagodás. Szenvedélyek helyett érzelmesség, sőt ennek tulzása, érzelgősség lett európaszerte népszerü, az emberek ellágyultak, könyneztek, lantom, hárfán és gitáron játszottak, a házias, szelid és szolid erkölcsöt magasztalták és énekelték. Erről kérdezett meg, vajjon jól sejti-e, hogy ez *visszahatás* volt lényegében. Helyeseltünk tehát s egyben megfeleltünk.

Tibike sokat kérdez. Mindenesetre kisfia részéről nagy bizalom jele, hogy minden problémájával „anyukájához“ fordul. A gyermek nagyon okos, ötéves korához képest rengeteget meglát ott falun, ahol most élnek és vannak olyan megfigyelései is, amelyek egyenesen megrémitik anyukát, amikor ártatlan gyermekszájjal ilyen vagy olyan élményéről beszámol. Nos, azt tanácsoljuk, „anyuka“ ne hazudjék okos kisfiának, mert általában nem jó a gyermeket hazugságban nevelni. Ellenben nagyon vigyázzon, milyen szavakkal, miféle éber tapintattal magyarázza el a gyermeknek az elkérdezetteket. Magyarázata teljen meg az élet szeretetével és ösztönös szépérzékkel; az se baj, ha eközben egy kis költőiséghez menekszik. Igy nem fog hazudni — és magyarázata mégsem lesz elriasztó egy életre.

VIZSZINTES:

1. Felkiáltás. (Olyasmi, mint: Jóságos Ég!) **15.** Gróf Tisza Istvántól származó kifejezés. **16.** Francia zeneszerző és hegedűművész (1823—1892). Operája: Ys királya. **17.** Ilyen törvényei az erkölcsnek vannak. **18.** Csahol. **19.** Sajtjáról nevezetes. **20.** Karmester. **21.** Szerelem — olaszul. **22.** Csavarog. **25.** Vitriol. **28.** A madár fészket, a fészekbe tojást. **29.** Becézett női név. **30.** A földmüves. **32.** Gróf Tolsztoj Leó egy szép megállapitása. **34.** Zács Klára névjele. **35.** Nagy magyar szobrászművész (György). **37.** Portugál regényiró (Francisco de, 1520 körül—1572). Hires lovagregényét, a Palmeirim de Inglaterra-t sokáig spanyol forditásnak tartották. **38.** Zsebrész. **39.** Egri Kereskedelmi Bank. **40.** Istenhez szól. **41.** Vörös festék és szin. **42.** Római szám: 1051. **43.** Gát, töltés — németül. **44.** Jeruzsálem várhegyének egyik csucsa, amelyen egykor Dávid vára állott. **45.** Ezen a módon. **46.** Az egy zászló alatt harcoló vitézek csapata, az Anjouktól 1848-ig. Mai jelentése: lovas díszmenet. **47.** Radirmárka. **48.** Forditott sor (!). **49.** Győri Sportegylet. **50.** Szentség — névelővel. **52.** Kukoricából készül. **53.** Fedd. **56.** Olasz női név. **57.** Griz — magyarul. **58.** A maró káli (káliumhidroxid) kémiai jele. **62.** ....-szigetek, 29 szigetből álló szigetcsoport Florida és Haiti között. Angol birtok. **65.** Szent, a németeket ő téritette a keresztény hitre. **66.** Ágnes. **67.** Korholó szavakkal illet. **68.** Tehát — latinul. **69.** A rossz diák kapja. **70.** Olasz költő és iró, a romanticizmus fő képviselője. (Alessandro, 1785—1873.) Leghiresebb műve „A jegyesek“ c. történelmi regénye. **71.** A Balaton jege. **72.** A tüzet élénkiti.

FÜGGŐLEGES:

1. Férfinév. **2.** A Törvényszék elhunyt elnöke (István). **3.** Áruba bocsát. **4.** Előkelő családoknál az urnő szolgálatára álló szobalány. **5.** Közmondás. **6.** Idős. **7.** Cár — németül. **8.** Gödi Torna Egylet. **9.** Kikötőváros Spanyolország déli részén. 1906-ban a nagyhatalmak képviselői Marokko ügyében itt kötöttek egyezményt. **10.** Félig prózai (!). **11.** D. N. **12.** Welles, amerikai politikus keresztneve. **13.** August magyar alakja. **14.** A Hunyadiak idejében nagy szerepet vitt magyar család. **18.** Esztendő, előtte rossz névelő. **20.** Neves magyar műépitész. **23.** Miasma — mássalhangzói. **24.** Mutatónévmás. **25.** Khorneaki kánság, egykor a leszgiek kis országa, jelenleg a kaukázusi Dagesztánnak egyik kerülete. 1859 óta van az oroszok birtokában. **26.** Nem tul demokratikus mondás. **27.** Nyugtalanitó, zavaró. **28.** Fehérbőrü ember. **31.** Bértáncos (fon.). **33.** „Mens .... in corpore sano“ — Ép testben ép lélek. **34.** Hosszunyaku állat. **36.** Eszme, ötlet (ék. hiba). **37.** Francia szinműiró, alatta keresztneve (Denys) kezdőbetüjével. Budapesten is több szinművét mutatták már be. **41.** Gyárakban kell kifüggeszteni. **44.** Tenger — németül. **47.** Félig nyitva (?). **48.** Francia államférfi és történetiró, 1871—1873: köztársasági elnök. Neve elé a minden franciának kijáró M. (Monsieur) irandó. **50.** Odatovábbit, odajuttat. **52.** Emberöltő. **54.** Amerre. **55.** Az. **56.** Versenyek neve az ókori Görögországban. **58.** Hires olasz vivóbajnok. **59.** Szalagszerüen vonuló figurális vagy ornamentális diszités neve az épitészetben. **60.** A békebeli Borsszem Jankó szerkesztője volt. **61.** Orvosi recepteken a latin „contunde“ (törd meg) röviditése. **63.** Hőemelkedés (ék. hiba). **64.** Takács szövetet, pók hálót. **65.** Zodiákus röviditése. **67.** Engem — franciául.

Beküldendő: vizsz. 15, 32 és függ. 5, 26.

Slágerek

Miért szeretem az orgonát?
Hulló falevél...
Szeret-e még?
Hazudik az álom...
Négy cili, hat cili...
Tenyeremen hordom!

Ennek a hat slágernek a zeneszerzőjét irjuk az egyes sorok mellé. A zeneszerzők nevének kezdőbetüiből az Ezeregyéjszaka bűvös szavát olvashatjuk ki.

Szállóige kerestetik!

Életünket és vérünket!
És mi mégis láncot hordtunk!
Mi mozog a zöldleveles bokorban?
Hol van a tavalyi hó?
S ő a föld legjámborabb folyója.

Fenti ismert öt sorban egy hires szállóige rejtőzik. Minden sorban egy-egy szó található az ötszavas szállóigéből.

Rejtőzés

D A N T O N
T E Ó R I A
S Z A B A D
B A R N U M
Z U H A N Y
D E S Z K A

Ebben a hat szóban egy igen népszerü amerikai filmszinésznő neve rejtőzik. Két, szimmetrikusan rajzolt vonal segélyével azonban rábukkanhatunk az elbujt szinésznőre.

A Képes Vasárnap 1940. évi julius hó 28-iki számában megjelent rejtvények helyes megfejtői közül jutalmat kapnak a következők:

Bánfai Aladár, Baja; Bóna Ervin, Bp., X., Rákos állomás; Csécsyné dr. Erőss Jolanda, Bp., II., Jurányi-u. 9; Danóczy Péter, Székesfehérvár; Dörmer Frigyes, Varsád; Komlós Tercsi, Mágocs; László Éva, Bp., II., Ady Endre-u. 1., I. 2; Kázmér Magda, Beregsurány; Makay Gyuláné, Bp., II., Vitéz-u. 15-a; Parlag József, Bp., III., Zsigmond király-utja 21; Somogyvári György, Tábori posta 11; Staar János, Bp., IX., Gr. Haller-u. 4; dr. Véghelyi Győző, Ujpest, Jókai-u. 4., I. 28; dr. Vizkeleti Kiss Elemér, Szentgotthárd; Zimmermann Adolf, Bp., V., Váci-ut 38., II.

Megfejtések

az 1940 aug. 4-iki számból:

Keresztrejtvény:

SZAKADT ULISSES
ZÁRAS RŐT SZÓLÓ
AGÁR BÓLAS ÉKIT
HOLDFÉNYSZONÁTA
AN OUT VITUS ER
R ESTEI TÁLAS T
ANOMÁLIA R VÁLÓ
ÉLES IRT EMSE
SZIN Ő MELLÉKOK
Z NYERS T RRA O
AZ ELŐAD VÁG RC
PORCELLÁNÉGETÉS
OKOS TÁKOL ZUGO
RAJKO TOR BÉLEL
ANTENNA DOBSINA

Szerencsekerék: 35 játékban nyert, 25 izben a piroson és 10 alkalommal a feketén.

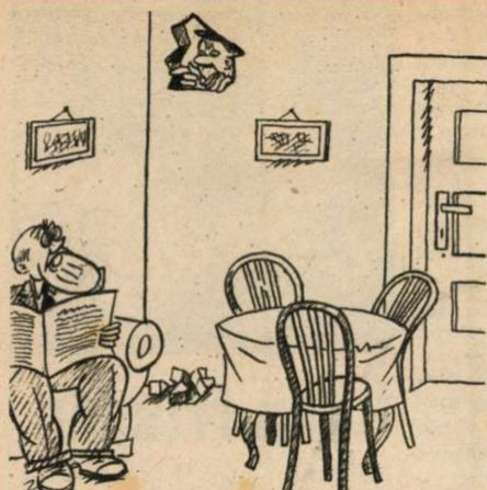
Épitősdi: 4. A Monda. 5. Madonna. 6. Mindanào. 7. Mondani. 8. Dinamó.

Szópárlánc: Kurtanemes, Nemesvad, Vadkecske, Kecskebéka, Békanyál, Nyálmirigy, Mirigyrózsa, Rózsakrumpli, Krumplicukor, Cukorbaba, Babakocsi, Kocsiszin.

„HAR“ lépcső: 1. Harmatos. 2. Charisok. 3. Biharban. 4. Megharap. 5. Bernhard. 6. Szóvihar.

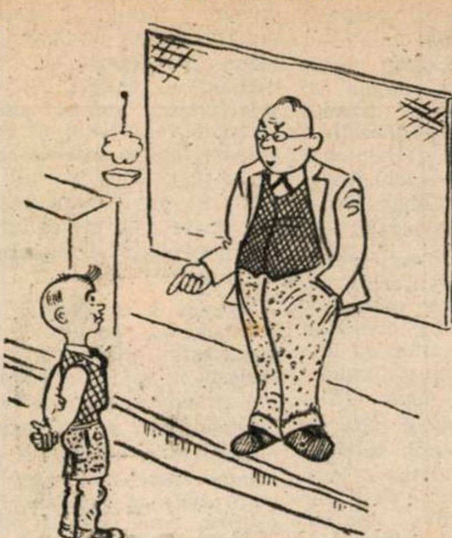
AZ ELME SPORTJA MEGFEJTÉSI HATÁRIDEJE aug. 15. (csütörtök) dél. A megfejtéseket a jövő heti számunkban (aug. 18.), a nyertesek neveit pedig a két hét mulva (aug. 25.) megjelenő Képes Vasárnapban közöljük. Megfejtések Képes Vasárnap Elmesportja cimre küldendők, Budapest V., Vilmos császár-ut 78.

Érthetetlen helyzet.

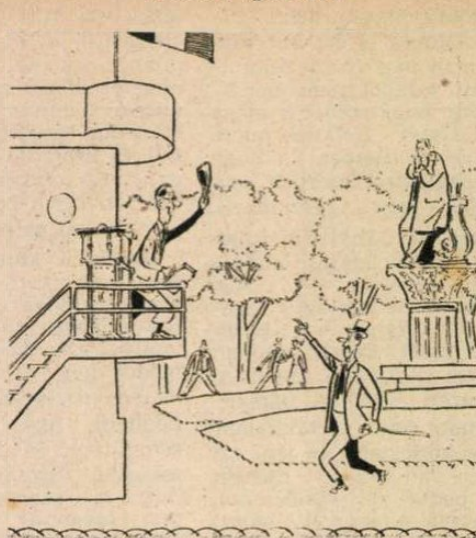
— Bocsánat, tanár ur, de uj kályhát szerelünk fel itt a szomszédban.
— Rendben van, de miért kell azért egy lyukat ütni a falba, hogy ezt megmondja nekem? Egyszerűbb lett volna kinyitni az ajtót. (Lustige Blätter.)

Történelemórán.

— Ki volt svédországi Krisztina királynő?
— Greta Garbo. (Nebelspalter.)

Modern épitkezés.

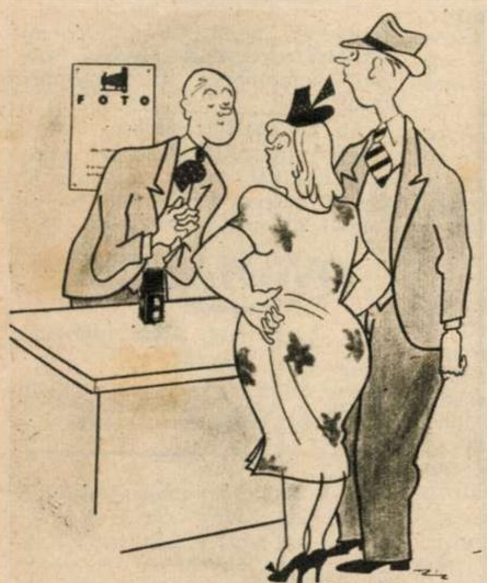
— Halló, kapitány, mikor indul a hajója? (Il 420, Firenze.)

Diák-csíny.

— Megint becsaptak a komisz kölykök! Kitették a zászlót az ablakomra, én meg azt hittem, ünnep van és nem mentem be előadást tartani az iskolába! (Il Travaso.)

Keskenyfilm.

— Parancsol talán uraságod egy keskenyfilm-gépet?
— Nem, köszönöm, és inkább a menyasszonyomat szeretném fényképezni. (Koralle.)

Strandon.

— Miért viszi el bácsi azt a hálót?
— A lányom divatos fürdőruhára vágyakozik! (Lachende Welt.)

Szemrehányás.

— Hordár! Rettenetes, milyen lusta ez a hordár, munkaközben elalszik! (Evening News.)

Kultura Polinéziában.

— Nézd, amióta a főnökünk Angliában járt, mindig szmokingot vesz fel a vacsorához. (Marc Aurelio.)

Elnökválasztás Közép-Amerikában.

— Bocsánat, kolléga ur, szabad egy kis tüzet kérnem? (Colliers.)

Mai kalapdivat.

— Maradj pár percig csendesen, drágám, két madárka fészket akar rakni. (Aftenposten.)

Nyári divat.

— Mancika, maga elfelejtette lehuzni a harisnyáit!
— Hát maga micsoda ember, hogy még nem hallott a harisnyapótló bőrfestésről?! (Politiken.)

Fegyházban.

— Miért tiltakozik ugy a fürdés ellen? Nem borzasztó dolog az! Mikor fürdött utoljára?
— Kérem, én még sohasem voltam azelőtt fegyházban. (Interessante Blatt.)

Ideális nyaralóház.

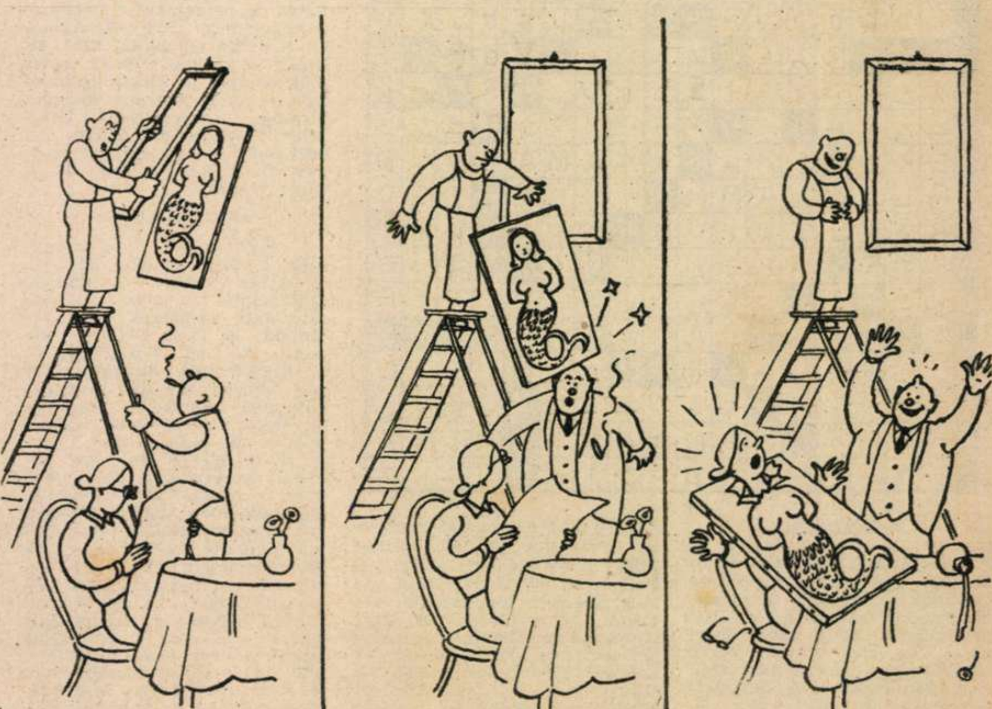
— Látja, Lilike, azt az ideális kis nyaralóházat a tyúkól mellett?... Az az enyém!
— Gyönyörü! És melyik a tyúkól? (Weltschau.)

Tragédia a tengeren.

— Végem van! Mentőövestül együtt nyeltem el a hajótöröttet és most nem tudok a viz alá merülni. (Judge.)

A sellő.

Kép, szöveg nélkül. (Weltschau.)

A szerkesztésért BÓNYI ADORJÁN, a kiadásért Dr. KOVÁCS DEZSŐ felelős. (Megjelenik hetenként. Egyes példány ára 20 fillér, előfizetés külön postai kézbesitéssel egy hóra 88 fill., negyedévre 2.64 pengő.) Pesti Hirlap R. T. kiadása, Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest, V. ker., Vilmos császár-ut 78. Nyomdaigazgató: KERTÉSZ ÁRPÁD. 1940 aug. 11.